

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.

Pe un jum. . 14 "

Pe o lună . 2.40 "

Numărul de zi pentru Ro-

mânia și străinătate pe

an 40 franci.

Telefon pentru oraș și

comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA

Și ADMINISTRATIA:

Strada Deák Ferenc Nr. 20

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc

deschis costă fiecare șir

20 fileri.

Manuscripte nu să înape-

lază.

Din problemele noastre.

Arad, 23 Noemvrie.

Pentru cei ce urmăresc statornic fluctuația crizelor politice din monarhie semnele unor temenice prefaceri în viața ei constituțională nu mai au caracterul nouității. În Austria atmosfera politică e saturată de substanțele vieții nouă, procesul de fermentație a atins punctul de limpezire. E o minciună calculată și prea străvezie, că noua lege electorală a întetit numai conflictele politice în Austria și că pe urma ei masele diverse ale cetățenilor n'au să profite mai mult de reforme sociale binecuvântate decât pe urma activității parlamentului vechiu. Știm că minciuna aceasta se cultivă numai în presa oligarhiei ungurești, cu tendința de-a preveni ori ce intenții ale guvernelor ungare cu privire la o reformă democratică a actualului nostru sistem electoral. Și a făcut o bună impresie în cercurile democratice din patrie, când în una din ședințele recente ale camerei budapestane, chiar un deputat ungur, fostul deputat popular Weisswein (azi creștin-social) a spus cel mai adevărul, că actualele frământări din Austria nu desmint așteptările legate de noul sistem electoral, ci dimpotrivă constituie numai fenomenele adâncilor prefaceri politice, deslănțuite de noul sistem, fenomene cari vor dispărea pentru totdeauna deodată cu înfăptuirea ideilor democratice pe scara întreagă a vieții constituționale.

Că până la realizarea unor stări poli-

tice și sociale dominate de spiritul democrației moderne vor mai trece poate ani întregi, vom admite cu toții. Un stat polietic de proporțiile Austriei numai printr'o muncă reformatoare uriașă poate fi așezat pe temelii nouă și curățit, în multe și vastele lui domenii de viață, de molozul vechilor așezăminte.

Nu vom asculta deci de sirenele pseudoconstituției ungare. Suntem convinși că și în Ungaria numai o reformă electorală democratică, în cel mai modern sens al cuvântului, poate să aducă soluția mediavelelor ei stări de sclăvie socială și politică. Am mărturisit cu toate ocaziile acest alevăr și avem satisfacția că el găsește un răsunet tot mai larg și în unele cercuri politice ungurești. Insuși guvernul simte mai stăruitoare suflarea noului curent și s'a convins că din valurile acestui curent se infiripă muzica viitorului.

Conștiu de primejdia ce amenință actualele întocmiri politice, guvernul va încerca în mod firesc toate mijloacele de apărare, ridicând stavili curentului în toate domeniile vieții de stat. Dintru început el își va organiza oștirile temenice și noi vom găsi sub flamura lui partea cea mai mare a partidelor ungurești de azi. Va începe apoi o luptă sistematică, fortificând toate cetățuiele feudale slăbite de vreme, între cari înainte de toate administrația.

Intenția aceasta a sa guvernul ne-a tradat-o îndată la venirea lui la putere. Din programul, în multe puncte dodonic, ce a desfășurat în cameră, am putut să deslușim în mod neîndoios intenția lui de a centraliza administrația. Guvernul a a-

nunțat deci o problemă de-o importanță hotărâtoare pentru viitorul Ungariei, și totuși, lucru de mirare, partidele politice au trecut în mod sumar la ordinea zilei peste această cardinală chestiune politică. Chestiunea a fost reluată abia în zilele din urmă, în cadrul discuției asupra bugetului de interne. Aproape toți oratorii au atins-o însă numai în mod tangențial: cei din tabăra guvernului (Rakovszky I., Haydin) semnalând reforma centralizatoare, cei din opoziție (contele Apponyi) militând pentru menținerea actualului sistem, în care ei găsesc toate garanțiile dominațiunei spiritului șovin în ținuturile locuite de națiunile nemaghiare. Și suntem convinși că partidele din opoziție vor bate în retragere la timpul său, căci contele Khuen-Héderváry va găsi soluția care să mulțumească aspirațiile ungurești și va ști să prezinte centralizarea administrației drept singurul mijloc pentru abaterea „primejdiei naționaliste” ce, menținându-se actuala întocmire, s'ar deslănțui fără îndoială — crede guvernul — îndată după introducerea unui sistem electoral mai democratic.

Da, e cert, că în cele din urmă guvernele nu vor putea să mai amâne o reformă democratică a legii electorale și e o chestiune de viață pentru noi, națiunile nemaghiare, ca după ce cunoaștem planul cu care dorește să-i zădărnicească efectele politice, să ne năzuim din răspuțeri a asigura la rândul nostru efectele probabile ale unei reforme democratice.

Înainte de toate să pătrundem în toată

Aprecieri.

— Copie de pe natură. —

SCENA I.

Scena se petrece într'o casină românească. În fiecare seară se întâlnească la aceeaș masă de joc trei laici și doi bisericani. Dintre laici unul nu joacă niciodată, dar pentru aceea vine cu sfîntenie. Ceilalți patru își fumigă țigaretile, și unul începe să împartă. Laicul care nu joacă răsfoiește întâi prin gazete, se oprește puțin la vr'o pagină, apoi se așează într'un colț al mesei lângă cei patru. În fiecare seară fac politică, sociologie, economie națională. Și se unesc în păreri ca o când toți cinci ar avea un singur cap. De câteva ori laicul care nu joacă se oprește mai îndelungat asupra unor pagini de gazetă. În seara asta laicul I puse o gazetă cu fața radioasă, și se apropie bine dispus de masa celor ce jucau.)

Laicul I. (cu entuziasm). Asta să ști că-i minic. Imi place! Așa o critică mai înțeleg eu.

Bisericianul I (urmând cu interes jocul). De cine spui că-ți place?

Laicul I (cu mustățile pline de fum albăstrui). Se înțelege că vorbesc de tînărul nostru, d. Petru Marcu. Acesta-i un om cu viitor frumos. Și e de mirat sinceritatea, cutezanța lui în recunoașterea și infierarea greșelilor tinerimei de azi.

Laicul II (vesel, trăgând banii, mângăindu-l pe favorițele). Ziua bună se cunoaște de dimineață. De când a apărut în publicistică mi-am zis: iată un ochiu ager, bine înarmat. Iată o forță nouă în viața noastră publică.

Laicul III (răsucindu-și țigara, în vreme ce se împart cărțile). Voi nu-l cunoașteți personal. Eu l'am întâlnit, va fi acum o jumătate de an. Pot să vă spun că-i scînteie în ochi o rară inteligență. Iar a vorbi cu el e un deliciu. Are o frază bogată, și sinceritatea și modestia lui o cunoști din fiecare cuvînt.

Bisericianul II (abia așteptînd să vină la cuvînt). Așa dar părerea mea pe care o cunoașteți e cea mai potrivită. Să-i facem posibilă mutarea în orașul nostru. Ar fi o binefacere pentru el și pentru noi. Ori cum, aici e un centru social și cultural, cum rar se mai află în țară.

Laicul II (bătînd crăița de roșu, către laicul I). Spune că seade idealismul în generația tînără?

Laicul I (mișcîndu-se pe scaun). Da, voi v'aduceți aminte de articolul de ieri. Deosebirea cea mare între două generații. Noi, dela patruzeci de ani în sus, creșcuți în tradițiunile părinților, a puternicei generații care a pregătît anul patruzeci și opt. Noi cei pătrunși de ideia latinității noastre și de conștiința necesității drepturilor naționale pentru întreg poporul. Și ei, cei sub patruzeci de ani, cari sunt conduși de un singur gînd: căpătuiala mai presus de toate. Ei bine, azi merge mai departe și desvăluie cu o putere de viziune uimitoare preocupările tinerei generații.

Ceilalți patru (deodată). Citește-ne articolul.

Laicul I (merge și ia gazeta de pe o masă vecină). Sunt curios să văd ce vor zice tinerii din orașul nostru.

Laicul II (impacient). Te rog citește. O să avem o seară minunată.

Laicul I (făcînd un ă-ă-ă prelung, până ce află articolul. Citește). S'a spus și se spune cu drept cuvînt că tinerimea e speranța viitorului. Numai căt această maximă nu-i completă. Trebuie spus: o tinerime conștie de chemarea sa e speranța viitorului. Pentru că o generație nouă care n'are nici un ideal mai înalt, care crește fără să aibă deajuns puterea sufletească pentru marile lupte ce trebuie să poarte un popor, va fi ruină neamului. Acum să privim mai de aproape generația tînără de azi și să vedem după ce ținte se călăuzește în viață.

Bisericianul I (întrerupînd). Da, să vedem. Sunt foarte curios.

Laicul I citind). Mai ușor se va infiripa tabloul ce vrem să-l facem dacă vom lua de pildă pe un tînăr după ce a terminat gimnaziul. Gîndul cel dintâi ce-i va veni va fi să tragă un chef, cu ceilalți fericiți. După ce opt ani de zile li-se pare c'au fost lipsiți de toate libertățile, pe cari vrîsta lor tînără le-a dorit cu sete, acum, cu bastonașele în mână intră în restaurantul cel mai elegant, și toacă într'o noapte agoniseala de săptămîni întregi a părinților. Pentru că azi tinerimea își știe petrecea mai presus de toate. Când părinții lor se îndestuliau cu vin și cu doine ce și-le cântau singuri, tinerilor de azi le trebuie șampanie și taraf de lăutari. Cum li-s'au trezit acestea gusturi străine, aristocrate? De înclinări moștenite nu poate fi vorba. O singură explicație se poate: în lungii ani de gimnaziu au fost preocupați de un singur gînd: că vor trăi în viață în condiții neasemănăt mai bune decât părinții lor. Că vor avea un traiu mai comod, mai domnesc. Și, îndată ce se simt liberi cearcă să guste acest fel de viață.

gravitatea lor planurile guvernului. Să ne dăm seamă, că azi, când toate statele moderne (Franța, România de pildă) proiectează o decentralizare tot mai întinsă a administrației, deși sunt state cu un caracter național pregnant, încercarea de-a centraliza administrația aici în Ungaria polietică, constituie un anachronism aproape absurd — dacă n'am cunoaște gândurile cari prezidează inițiativa. Căci administrația e organul cel mai cardinal al statului, pentru că veghează asupra libertăților cetățenești și le apără, dar se îngrijește în același timp de împlinirea tuturor datorilor cetățenești către stat. Poporul trebuie să vadă în administrație aripa ocrotitoare a statului și să se pătrundă sub ocrotirea ei de rostul sublim al vieții în stat. Cu cât administrația va fi mai decentralizată, cu atât ea își va putea împlini menirea mai ușor, fiindcă va avea posibilitatea să cunoască din apropiere din ce în ce mai nemijlocită dorințele cetățenilor, va putea deci să le mulțumească mai cu adevărat. Pentru ca să poată fi la înălțimea ei, în statele politice, cu atâtea categorii de dorinți și aspirații, administrația trebuie cu atât mai mult decentralizată și organele ei sistematizate după caracterul populațiilor. Numai așa administrația va putea să satisfacă exigențelor unei vieți constituționale.

Știm, durere, că administrația ungară ex asse e menită cu totul altor scopuri. E și astăzi cuibul de adăpostire pentru toate creaturile dominației oligarhice șovine și în consecință povara cea insuportabilă pentru cetățeni. Și vedem că guvernul, în loc să intenționeze o restaurare modernă a ei, vrea să o înlocuiască cu un sistem administrativ și mai anticonstituțional care, în fața imperioaselor reforme democratice, e menit să salveze vechiul regim retrograd, asigurând guvernelor feudale o latitudine absolută în ce privește spiritul conducerii.

Centralizată administrația, la periferii nu va mai răsbate decât voința arbitrară a guvernelor, iar durerile și aspirațiile popoarelor vor rămâne și mai puțin cunoscute, și mai uitate și mai nebagate în seamă decât în trecut... În ciuda eventualei legi electorale democratice, guvernele, prin o mai lesnicioasă afirmare a dorinței lor, vor putea să facă aleși pe aceiași indivizi pretabili de cari se slujește oligarhimea și astăzi — și, abia atunci va începe adevărata eră de corupție și teroare. Dar cine nu-și poate imagina viitorul, privind din acest unghi al adevărului planurile guvernului.

Se poate însă ca evenimentele să zădărnicească aceste planuri. Se poate ca procesul de prefacere din Austria să se declare cu o forță hotărâtoare și la noi în Ungaria. Energia noastră, a națiunilor nemaghiare și sinceritatea propagandiștilor democrați unguri va hotărî aceasta. Credem deci că e una din problemele noastre cele mai de căpetenie să ne fixăm clar punctul nostru de vedere în chestiunea reformei administrative și să opunem guvernului din vreme voința noastră. Sperăm că comitetul nostru național va stabili un program de acțiune la înălțimea acestei mari probleme de viață și că nu vom fi bătuți cu pietrii, când avem curajul să arătăm nemulțumirea noastră pentru șovăielile și întârzierile ce arată în acest punct.

Triumful adevărului. Azi s'au întrunit în Arad colegiile preoțești pentru alegerea deputaților preoțești în congresul național bisericesc. Preoțimea întrunită a profitat de acest prilej să dea părintelui R. Ciorogariu satisfacție pentru atacurile nemeritate de cari a avut parte.

Protopopiatul Aradului și al Radnei și-a manifestat în mod îndoit sentimentul de stimă și încredere față de părintele protosinel, alegându-l cu unanimitate membru în congres și prezentându-i următoarea adresă de aderență:

Prea Cuvioșiei Sale Domnului Roman Ciorogariu, protosinel

Arad.

Preoțimea din colegiul tractelor protopopești ale Aradului și Radnei, cunoscându-ți nemijlocit munca desinteresată depusă cu cel mai credincios devotament în serviciul bisericii și al neamului nostru, se simte mândră că te are în sânul ei și, asigurându-te de stima și deplina sa încredere, osândește atacurile ce de un an încoace te împresoară.

Arad, 10/23 Noembrie 1911.

Procopie Givulescu, protopop, Romul Vădianu, Petru Pelle, Constantin Putici, Ioan Pantos, Damaschin Medrea, Zamfir Conopan, Emil Păcurariu, Nicolae Ionescu, Ioan Musca, Iustin Nica, Gheorghe Lupuțiu, Cornel Popescu, Pavel Mercea, Iosif Vuculescu, Petru Nemet, Nicolae Chicin, Romul Nestor, Paul Felnean, Teodosiu Moțiu, Traian Vădianu, Dimitrie Maci, Iancu Ștefănuțiu, Gavril Bodea, Andrei Vădianu, Ioachim Turcu, Vasile Neiculescu, Corneliu Monția, Petru Vesa, Mihail Jurca, Iosif Popoviciu, Petru Tiurca, I. Mara, Iustin Dascăl, Augustin Grozescu, preoți.

În afară de această adresă, părintele R. Ciorogariu a mai primit adrese de aderență din partea preoțimei adunate în *Belint, Chișineu și Hălmașiu*. Adresele aceste le vom publica în numărul de mâine.

Desbaterea petiției dela Vinț terminată
Din Budapesta ni-se telefonează că desbaterea petiției dela Vinț s'a terminat. Au vorbit azi opt rătorii alegerii.

Sentința Curții de Casație se va publica în Decembrie, orele 12.

O nouă... „declarațiune”. „Românul” care tac când îl doare ceva și se face extrem de vorbăreț când îi vine de... mistificarea opiniei publice în folosul patronilor lui, aduce în numărul său de astăzi o declarație pe care nu a cerut-o nimănui și nu interesează pe nimeni. Cică anumiți domni din Sătmăre, cari iscălesc nume cu desăvârșită necunoscută, ar fi aderenți ai partidului nostru național, prin urmare... dușmani ai anumitor „veleități” cari ar fi voind să spargă solidaritatea noastră națională și — încă odată prin urmare —

Pentru că trebuie să știm: cheful început la terminarea gimnaziului e zala cea dintâi în șirul neșfârșitului lanț de petrecerii cari se vor înfiripa în anii universității, a candidației de avocat, și chiar după ce vor fi oameni așezați. Atâta numai, chefurile de mai târziu se vor ținea în proporții neasămănat mai mari. După ce au gustat odată din această otrăvă dulce, nu vor mai avea putere să reziste ispitelor. Și de aceea vom afla tînări cari rămân peste zece ani necăpătuți, eterni candidați de avocați sau doctori, și asemenea vom afla cafenelele, restaurantele fixate cu noua noastră generație până în ceasurile târzii din noapte.

Bisericanul II (cu fața strălucitoare). Gândiți-vă, dragi prieteni, la Turcu, Mihălțan, Păscuț, Droc, Mureșan și la toată ceata tinerilor dela noi. Nime nu i-a zugrăvit mai admirabil. Acest Petru Marcu are într'adevăr un ochiu ager. Se pare că a avut în vedere chiar generația tînără din orașul nostru.

(Ceilalți întrerup pe o clipă jocul. Vorbesc deodată, foarte însuflețiti). Asta-i curatul adevăr! I-a ras fără săpun! Vivat Marcu! (Cei cinci se privesc satisfăcuți, le vine să se îmbrățișeze).

Laicul II (începând să mestece cărțile). Acum aș vrea să-l văd pe Mihălțan al nostru! Știu că-și va pleca în pământ capul, și se va feri ori

unde m'ar întâlni. În urmă s'a aflat cineva care să-i spună ce plătește. î

Bisericanul II (lăsându-se greoi pe spăteaza scaunului). Era și timpul. Cu obraznicia tinerimei de azi n'o mai puteam duce. Mă rog, în ce discuții nu se amestecau? Și cum te priveau de superiori, părea că ei sunt întruparea inteligenței! Nu mai puteai să faci, pe cinstea mea, un singur act de caritate, sau de naționalism ca ei să nu se gireze de inițiatori, de conducători. Mă rog n'a fost obraznic Droc când toată reușita concertului de astăvară a pus-o în socoteala lui? A scris însuși corespondențe la gazete, în cari se ridica de-asupra tuturor. Nu credeți? Ei bine, eu știu din locul cel mai competent.

Laicul I (cetind mai departe). Chefurile în urmă n'ar fi cel mai mare dezastru al zilelor noastre. Dar ceea ce-i mai îngrozitor e că acești tînări n'au nici o busolă care să-i călăuzească în viață către scopurile într'adevăr mărețe. Nu-s în stare să-și reguleze nici pasiunile, nici afacerile, și până ajung la creangă verde se îngloadă în datorii.

(Toți ceilalți se opresc din joc și-l privesc cu însuflețire pe laicul I. Acesta cetește mai departe). Și, la începutul adevăratei cariere vânează după zestre mare, iar după ce s'au început cariera

încep prin dorința de-a se scăpa de datorii și continuă cu aceea de-a face avere cu ori preț. Interesele lor personale vor predomină în toată viața lor, tuturor celorlalte interese de ordin social.

Laicul II (cu ochii umezi). Asta-i lecția dată! Așa ceva nu s'a mai scris la noi. Știi cu cât datorește băncii „Stejarul” tînărul „de bună speranță” Ion Turcu? Patru mii de coroane și nu mai la rigurosul al doilea.

Bisericanul I (repede). Asta-i nimic! Mihălțan a trecut de opt mii. A venit și la mine c'o poliță să i-o girez. I-am zis: De, frățioare, nu trebuie să ne deprindem a trăi mai pe sărăcie.

Bisericanul II (surizând cu dispreț). După Mureșan și Droc cei cari își poartă mai mult nasul în vânt? Sunt înglodati pîn' aici (și el arată cu degetul gras ca un cârnățel un loc sub burta).

Laicul III (cu superioritate). Da, într'adevăr aceasta-i grozăvia: închinarea numai și numai a interesele lor materiale. Pe când sfânta noastră publică, sfânta cauză națională rămâne s'o spărăm singur noi.

Laicul I (voind să continue mai departe). Inșă nici datoriiile...”

Laicul II (întrerupându-l). E de ajuns frate. Ne cunoaștem omul. Eu în special c'ăș deosebi de aici încolo scriul lui între o mii

Fiți cu atențiune la firmă!

GYULAY KÁROLY

Atelier de fotografii artistice, — de primul rang. —

TIMIȘOARA, Józsefváros, Hunyady u. 5.

— (Lângă Casina „Délvideki.”) —

Fotografii și portrete, reproducții după fotografii vechi și noul în mărime naturală, puneri de obiective speciale pentru interioruri artistice, și lucrări în aquarel și olei artistice cutate. Ceice se provoacă la anunțul din „Tribuna” capătă 10% rabat. Fiți cu atențiune la firmă.

dușmani ai sinecurelor” dela Asociațiunea noastră. Observați logica acestor pui de autorizați și vă rugăm, iubii cetitori, nu ne mai cereți să insistăm asupra băgănelor lor înșelate pe hârtie de pofta unui biet om care vrea să dovedească cu orice preț că e „reprezentantul acreditat al tinereții”.

Ținem să dăm însă un sfat tinerilor cu declarațiunea:

1. Înainte de a eși în stradă te perii și te pepteni frumos, îți așezi bine cravata și te închei bine la haină, ca să nu te faci ridicol prin înfățișarea ta. Așa și d-nealor. Să și perie și să și pieptene bine scrisul de aci înainte, când vor mai da vre-o declarație, căci pe o redacție ca „Românului”, după cum se vede, nu te prea poți bizui. Ce înșomnează acele frăzoaie cu cari, crezând că dau în „Tribuna”, ucid biata noastră gramatică?

2. În loc să joace prea adeseori ciardaș și în loc să vorbească exclusiv ungurește, să cetească mult și bine, să învețe să respecte scrisul românesc și pe reprezentanții lui, atunci nu se vor mai face de ris glorificând pe un Nyilvân oarecare, gata oricând să treacă în tabăra ungurească, nici nu vor numi „sinecură” slujba modestă pe care o îndeplinește la Asociațiune unul dintre cei mai mari scriitori ai noștri.

3. Să fie modesti și să nu folosească vorbe cari nu li se cad, căci în chipul acesta trag asupra lor ironii și surisuri înțepătoare, cari altfel, poate, nu i-ar ajunge. Primind aceste sfaturi ale noastre să mai scrie o... „declarațiune”. Atunci poate că i-am mai da atenție. Atunci și nici atunci.

Sedința camerei. În sedința de azi a camerei s-a continuat discuția bugetului ministrului de interne. Cel dintâi orator a fost justhistul *Bathányi Tivadar*, care a cerut introducerea votului universal.

A luat apoi cuvântul deputatul român *Dr. Alexandru Vaida*, care a combătut politica guvernului.

D. Vaida a constatat înainte de toate starea mizeră în care trăiesc popoarele nemaghiare din Ungaria și, în general, starea tristă în care se află țara întreagă. Toate forțele de cari dispune statul se risipesc în lupta pentru maghiarizarea popoarelor

de articole anonime. Acesta e într'adevăr un condei de aur. Iar condei de aur n'ar putea avea decât un i-ar fi și inima de aur. Trebuie să aflăm un mijloc să-l aducem între noi. Să reorganizăm societatea din orașul nostru. Să stabilim valorile și să împărțim din nou rolurile, așa după cum se cuvine.

Bisericanii (amândoi). Să-l aducem, dar cum! (Privesc cu coada ochiului la laicul III).

Laicul III (părând distrat). Nu cred să putem afla cu ușurință vr'un astfel de mijloc. Și, ah, ar fi epre binele tuturor. (El tace și se gândeste la fiica lui mai mare Veturia).

Bisericanul I. S'ar afla o cale, și ne îndemnăm în simțăminte tale adevărat altruiste (vorbește laicului III) când îți spunem că dela tine atârână totul.

Laicul III (părând surprins). Dela mine?

Bisericanul II. Da dela tine. Eu de mult n'am gândit că tânărul Petru Marcu ți-ar fi cel mai potrivit ginere. Domnișoara Veturia.

— „Bravo”, „vivat” (strigă toți ceilalți afară de laicul III).

Laicul I (vesel). Ah. Dumnezeule, cât voi fi de fericit să-l aud și vorbind. Dacă vorba-i va fi elegantă ca și scrisul putem spune că vom câștiga un giuvaer pentru orașul nostru.

(Se ridică toți, gratulându-l laicului III și trecând în sală să iee o băutură.)

(Sfârșitul în numărul viitor.)

nemaghiare. Pace și liniște numai atunci va fi în Ungaria, dacă se va întrona egalitatea de drepturi, când nici un cetățean nu va avea drepturi mai multe și mai mari decât altul.

Noi nu agităm împotriva ideii de stat, pentru că o fac în locul nostru slujbașii statului, cari stârnesc adâncă nemulțumire prin procedurile lor jignitoare pentru cetățenii nemaghiari. Cu maghiarizarea voluntică a numelor nu se poate câștiga simpatia nemaghiarilor. Și este ciudat că numai dela noi se cere să ne maghiarizăm numele, câtă vreme nimeni nu cere același lucru dela *Wekerle*, *Giesswein*, *Günther* sau actualul nostru ministru de interne contele *Khuen* (Ilaritate).

Trece apoi la critica serviciului nostru sanitar și stăruie asupra reformelor însemnate introduse de guvernul României pe acest teren.

Discursul dlui Vaida, care a terminat cu declarația că nu primește bugetul, în multe locuri a fost întrerupt de izbuonirile lărmuitoare ale intoleranților deputați unguri.

După dl *Vaida* ia cuvântul *Sümege Vilmos*, care îl atacă pe dl Vaida, spunând că Vaida nu și-a renegat trecutul. Guvernul ar trebui să procedeze mai aspru față de agitatori și să se intereseze mai mult de soarta Ungurimii din Ardeal, care se valahizează pe zi ce merge.

Ultimul orator a fost *Velenyák* (partidul popular).

Puterea maritimă a României. Am reproduș și noi zilele trecute un articol al dlui G. Diamandi asupra flotei maritime a României. D. Diamandi arăta acolo pe larg necesitatea de prima ordine a unei puteri maritime române. Acum cetim că bugetul anului viitor al României va fi sporit cu 50—60 milioane, pentru transformarea portului *Constanța* în port de război și pentru crearea celor cinci submarine, vr'o câteva torpiloare și contratorpiloare. Dorința Regelui Carol este ca România să fie apărată și pe mare în modul cel mai sigur. Cât privește partidele politice române, toate sunt de acord asupra necesității unei flote pe Marea Neagră, prin urmare marele excedent de buget va fi votat cu siguranță, dându-se prilej României să stea la înălțimea statelor moderne, nu numai prin admirabila ei armată ci și prin puterea ei maritimă.

Azeviadă. Ca o dovadă despre moravurile polițienști dela noi cetim în *Népszava* de astăzi un lung și interesant articol. Un anumit Silberstein, în înțelegere cu șefii socialiștilor din țară, s'a angajat să fie spionul poliției în comitetul executiv al partidului socialist. Prefectul poliției din capitală, Dr. Boda Dezső, împreună cu alți trei subalterni ai lui a intrat în tratative cu Silberstein mituindu-l cu o plată de șaptezeci coroane la lună. Rolul lui Silberstein era să desvălească înainte toate mișcărilor pe cari le face muncitorimea în capitală și provincie, să spioneze părerile membrilor comitetului executiv al partidului socialist și să dea toate secretele partidului în mâna lui Dr. Boda Dezső. Silberstein s'a pretat la acest rol mai multe luni de zile, a încasat leafa în fiecare lună, a scris scrisori de denunțare pe cari a avut grijă să le copieze totdeauna și acum iese în vileag cu ele dând de gol întreg sistemul rusesc al poliției noastre. E interesantă această nouă și nostimă azeviadă, iar pentru noi e și deosebit de instructivă.

Neînțelegeri în partidul popular.

Budapesta, 23 Noemvrie.

Partidul popular unguresc trece prin o criză gravă. Unul dintre cei mai agili membri ai partidului, vice-președintele partidului *Rakovszky István* a ajuns în conflict cu majoritatea partidului. Conflictul, ce-i drept, s'a aplanat în aparență prin o scrisoare explicativă a lui *Rakovszky*, dar cauzele cari au provocat conflictul rămân și mai departe un germen pentru noul conflict.

Asemenea partidului creștin-social din Austria, și partidul popular din Ungaria (care este la noi ceea ce e partidul creștin-social în Austria) a suferit la alegerile parlamentare din vara trecută o înfrângere simțitoare. Cauzele înfrângerii sunt a se căuta și la acest partid — în afară de volniciile guvernului — în lipsa de organizație a partidului și lipsa de energie în conducerea partidului.

Intr'un toast rostit zilele trecute la un banchet al catolicilor, vice-președintele partidului *Rakovszky István* s'a ocupat cu alegerile parlamentare și cauzele înfrângerii partidului. Și a constatat că în rândul întâi vina înfrângerilor este a conducerii, care s'a îngădit între hotarele înguste ale unei politici *hierarhice*. Conducerea partidului a săvârșit greșeli peste greșeli, membri au dovedit în cele mai multe cazuri o intoleranță păcătoasă, „frunțașii” au făcut politică oportunistă, iar de presa partidului nu s'a îngrijit nimeni. Episcopii catolici n'au dat presii nici un sprijin și au stat în calea celor cari prin introducerea de noi arme de lupte ar fi roit să recâștige terenul pierdut.

Acest toast al vice-președintelui a stârnit resens viu în sânul partidului. Majoritatea deputaților populari, în frunte cu canonicul *Molnár Iános* au descoperit în acest toast o răsvrătire împotriva disciplinei de partid și un atac împotriva autorității conducerii.

Deputații populari s'au întrunit numai decât la o conferință intimă, în care au hotărât să-l provoace pe *Rakovszky* să-și revoce declarațiile. *Rakovszky* însă a declarat, că n'are nimic de revocat. Conflictul era să iese o întorsătură fatală pentru partid, când în momentul din urmă frunțașii au reușit să aplaneze conflictul fără spargerea solidarității.

Circulase anume zvonul că *Rakovszky* va eși din partid și va înființa un partid nou. Răsvrătirea s'a lăsat, însă, convins și a adresat președintelui partidului o scrisoare, citită în conferința de ieri seara, în care anunță că n'are intențiunea să iese din partid, dar convingându-se că vederile sale în ce privește organizarea și îndrumarea politică a partidului nu sunt împărtășite de majoritatea membrilor. — *deocamdată se retrage de pe arena luptelor politice*.

Dintre toți membrii partidului popular cel mai puțin simpatie pentru noi este, poate, *Rakovszky István*. Ne aducem doară cu toții foarte bine aminte de rolul ce l'a jucat acest ungur șovin sub guvernul coaliției. În calitate de vice-președinte al Camerei deputaților a procedat față de

deputații naționaliști în modul cel mai volnic și într-o singură ședință a luat cuvântul la 20 deputați, pentru a înfrânge opoziția naționalistă împotriva nenorocitelor legi școlare. *Rakovszky* a prezidat aproape toate ședințele în cari libertatea de cuvânt era călcată în picioare. Om de-o energie aproape brutală, *Rakovszky* a fost întotdeauna razimul cel mai puternic al partidului popular și agilității lui are să-i mulțumească partidul acesta succesele sale din trecut.

Rakovszky și-a dat, însă, seama că partidul popular este menit distrugerii, dacă politica *hierarhică* nu va fi înlocuită prin politica reală a organizării conștiințe. Și-a ridicat deci glasul în favorul unui *curent nou*, mai în consonanță cu vremile schimbate. Conducerea oficială a luat atitudine împotriva îndrumării noui reclamată de vice-președintele partidului și *Rakovszky*, nevoind să agraveze situația partidului, s'a retras de pe arena luptelor politice, cedând tărâmul celor cari n'au secerat până acum decât înfrângeri.

Conflictul ivit în sânul partidului popular s'a aplanat în aparență. Dar cauzele cari au provocat izbucnirea lui *Rakovszky* rămân și pe mai departe, pentru că nemulțumirile reale nu se pot înlătura prin concluze și hotărâri în cari se accentuează „solidaritatea deplină a partidului”.

Fără organizație serioasă nici un partid nu poate face politică încununată de succese reale.

Teatrul Național din Iași.

— „Luceafărul” de Delavrancea. —

N'ași putea-o numi piesă istorică; i-ași zice mai degrabă poemă istorică; o poemă minunată, plină de avânt liric, vibrând puternic de cel mai sănătos și mai omenesc sentiment patriotic. O dragoste de țară „de Moldova lui” justificată, adânc, simțită adevărat, îndreptățită prin șirul de bucurii și dureri, de restriște și glorii, de pribegie și clădire trainică, înțeleasă și purtată în decursul atâtor veacuri, de rînduri de moși, strămoși, cărmuitori de tron și țară.

Afară de „Luceafărul”, în alte piese istorice n'am obișnuit totdeauna să aud lungi tirade declamatorii de mărturisiri patriotice, voinicoase, eroice pe același calapod, tîmîind aceleași inapabile puteri divine, rostite majestos de pe înălțimea aceleiași tribune de 10 Mai, cu flori și steaguri, cu oficiali în frac și redingotă, cu echipage luxoase și sfidătoare... Țara mea... pămîntul strămoșilor mei... glia stropită cu... sânge — natural cu sânge. — Ei, și chiar în acest caz, mișcător; nu însă deschizător de orizonturi, revelator, omenesc, sincer și cuminte.

Pentru așa ceva se cere multă pricepere, multă încredere în curățenia, demnitatea și conștiința neamului tău, dar mai ales multă inimă. Intre sublim și ridicol, zice clasicul proverb, nu e decât un pas. Ridicul în cazul de mai sus, sublim în cestalt. Exteriorizarea celui mai încordat simțământ omenesc nu se însufletește nici odată printr'un potop de cuvinte, prin cele mai subtile întorsături retorice, prin artificialitatea exuberantă — adeseori voită — de erou medieval ei, tocmai

prin cuvîntul cel mai stîngaci, prin gestul cel mai nepotrivit, prin fraza cea mai la îndemînă. „Eu nu te-am sărutat Măria-Ta” zice bietul Mogărdiei lui Vodă-Rareș în clipa despărțirii din munții Oituzului. Frază și sentiment.

Un Mogărdiei așa cum ni-l'a croit dl Delavrancea nu se poate întîlni prea des; moldovan mai autentic e imposibil de închipuit. Uitați-vă la el. Naiv, copilăros de naiv, mucalit până la nesocotință, iubind cu pasiune și ridiculizându-și în același timp pornirea, soldat viteaz și hotărît, sfios și neîncrezător adesea, credincios și plin de omenie, simțitor și sfătuitor cu alean; moldovan în toată puterea cuvîntului, așa cum astăzi abia prin colțurile depărtate ale Sucevei de'l mai zărim. Cea mai deplină laudă se cuvine dlui Boldescu, care, înțelegându-l pe dea'ntregul, ni-l'a redat în toată puterea concepției sale.

Viteazul țaran Carbea, — dl M. Popovici — zgârcit la vorbă, hotărît și îndesat la mers, oțelit în luptă, stîngaci și copilăros în dragoste. „Trei și cinci”... „Trei mii cinci sute... ha!... adevărat viteaz... zgârcit la sfat”.

Vornicul Grozea — dl I. Damira — spaima Țătarilor, a Leșilor și a Secuilor. Veșnic cu mîna pe armă, arzînd de dorul unei Moldove slobode, neînchinate păgînului de Soliman.

Părcălabul Lieiu, — dl C. Ionescu — bătrînul cu inima verde, arcaș neîntrecut, așinînd calea Leșilor prin huceaguri și pădurici dese ca peria... „Așa, așa, bătrîne... Eh!... Cum n'am eu tot boeri ca Grozea și țărani ca Corbea... mi-ași întinde domnia din pustile Ungariei până'n malurile albăstrii ale Egeei!”

Doctorul Șmil — dl Vlad Cuzinschi — medicul Măriei-Sale enunțînd veșnic cu aceeași superficială erudiție filosofia ieftină de sofist și ret și chițibușer. I-s'ar putea adăugi, pentru timpurile vechi, bătrîne, când sentimentul de dreaptă ospitalitate îți cerea mai mult ca orice aceasta, dragostea ce-o avea pentru „Moldova și vitejii Moldoveni”; aș zice, mai mult o adulație... E timpul de primejdie; Turcii, Muntenii, Leșii și Țării amenință țara... caracterul neclintit și tare rămîne lângă domn... „Ați zis, Măria-Voastră, să mergem la Ciceii... bine, fie și la Ciceii... să mergem”.

Petru Rareș — dl Nottara din București — poartă cu el mîndria, încrederea și vrednicia părintelui Ștefan și a moșului său Alecsandru cel Bun. Mai puțin pregătit ca dînsii, înconjurat de sfetnici și mai puțin pregătiți, n'are norocul unei domnii liniștite. E învins; mai mult părăsit. Prin codrii de pribegie aspră singuri logofătul Balos, Mogărdiei, Oana și Genuna îi împart durerea ținuturilor părăsite... „Priviți, priviți, colo, în depărtare... departe peste munți și ripi prăpăstioase... și mai departe peste dealuri trăgănite și verzi... și mai departe peste șesurile Prutului până'n ținuturile Nistrului Român... colo... departe... unde am lăsat în părăsire un tron, o țară, un popor iubit și războinic...”

Nu mi-aș putea închipui o piesă cu caracter mai specific românesc; n'ași găsi o oglindire mai reală a istoriei, reînviată în piese și poeme de scenă, o mai puternică chemare pentru vitejia timpurilor de mărire, un mai frumos îndemn în destoinicia faptelor de jertfă.

O piesă ca „Luceafărul” nu trebuie judecată ca o comedie oarecare de salon sau ca cea mai veritabilă dramă modernă ei, prin ceea ce poate contribui la formarea unei educațiuni naționale de înțeles strict. Trebuie judecată prin simplitatea, stîngăcia și curățenia timpurilor care au născut-o; trebuie judecată prin perspectiva vieții de cronică bătrînă.

Auditorul nu va avea în vedere viața noastră modernă cu tot rezultatul ei machiavelic și infernal, nu va căuta să desprindă din iatacul domniței Oana parfumuri subtile de serată dansantă, nuși va ascuți urechea să audă ca din surdina foșnetul jupoanelor dantelate, nuși va ridica ochii

în tavan să zărească prin lumina abondentă și multicoloră de becuri electrice, picturi bizare, nuduri voluptoase armonizate în fine căutături nedefinite, haotice. Vorba și gestul Genunei nu'l va asămui cel al domnișoarei de salon crescută în pensionul nu știu cărui „Notre dame”.

Va trebui să priceapă realitatea timpurilor dispărute și înțelegându-o să se transpună în ea.

Auziam unii critici cari judecau „Luceafărul” dlui Delavrancea pornind același drum de înțelegere a ori și cărei comedii de Hannequin. Inconștienți și răuvoitori.

Corneliu Carp.

Deschiderea cursurilor universitare.

Cursurile de deschidere al dlor N. Iorga și S. Măndrescu.

București, 8 Noembrie v.

Astăzi s'au început cursurile universitare, ca de obicei, fără de nici o solemnitate deosebită. În București asemenea solemnități nu se cunosc. De altfel știința are ea nevoie de strălucitorul fast, când ea însăși este lumina?

Voi schița, în scurte cuvinte, ideile expuse de d. N. Iorga în cursul său de deschidere — istoria medie, ținut Sâmbătă. De regulă cursurile de deschidere conțin amănunțirea materialului, pe care profesorul îl va trata în mod amănunțit.

D. Iorga anunță că o parte din lecțiunile, ce le va ține anul acesta vor fi o continuare a lecțiilor din anul trecut, adică urmărirea vieții de cultură a poporului român în legătură cu viața și dezvoltarea neamurilor cari îl înconjoară. Pe lângă aceste lecții, d. Iorga va mai ține o serie de conferințe privitoare la cele mai caracteristice fapte din istoria universală, privite toate din punctul de vedere al elementului popular, al multimei obișnuite, care a dus totdeauna greul, care a avut numai de suferit și prin jertfele căreia s'au ridicat atâtea figuri mari istorice.

În istorie trebuie neapărat să punem pe primul element popular. În lumea învățaților din apăsă s'a discutat și se discută mult chestiunea dacă istoria este sau nu știință. De altfel discuția este zadarnică. Totdeauna se vor găsi oameni, cari vor afirma, alții cari vor nega dreptul istoriei ca știință. Pe noi ne interesează mai mult felul cum este concepută istoria.

Unii, cum a fost Guizot, afirma că faptele istorice pot să ne dea deslegarea diferitelor evenimente din prezent. Era destul, după acesta ca anumite elemente să obvină în anumite fapte ulterioare, ca să se refere la trecut și să se caute cauzele mijloacele întrebuintate atunci. Alții istorici, cum este Lamprecht, susțin că personalitățile mari sunt acelea, cari afirmă caracterul lor diferitelor epoci, prin superioritatea spiritului lor. Spiritul lor predomină, dă anumite idei în viața popoarelor, determinându-le la anumite fapte.

Nici această istorie nu poate fi cea adevărată. Faptele se nasc din frământările, din sfertările născute, din viața de muncă a popoarelor întregi, din multimei care-și are nevoile ei, care-și are durerile ei, își are aspirațiunile ei. Pentru explicarea faptelor trebuie deci neapărat să cunoaștem tendințele de idei, cari au dominat în viața popoarelor, să cunoaștem cultura pe care au avut-o, cum s'au folosit de ea. Să cunoaștem năzuințele lor, nevoile lor de tot felul. Personalitățile mari nu sunt decât accia, cari dau expresia ideilor care predomină în sinul respectivelor popoare.

Paltoane dela 34 cor. în sus.

Calitate bună. — Croială perfectă. — Prețuri fixe. — Pretenții exagerate exchise.

KATZ și MENDEL, Kolozsvár, Mátyás király-tér 10. sz.

aceia, cari vin și dau o formulă a cererilor multime, cari încep sau termină cu succes lupta pentru triumful acelor idei. Personalitățile mari sunt și ele produsul mediului lor.

Deci, pentru a putea înțelege anumite evenimente, trebuie neapărat să cunoaștem frământările mulțimei.

Luni după amiazi și-a deschis cursul său de istorie a literaturii germane d. prof. S. Măndescu. Materialul ce-l va trata anul acesta este istoria literaturii germane în secolul al 19-lea.

Ocupându-ne cu istoria acestei literaturi, am văzut starea ei de decădere din secolul al 18-lea. Treiseră patruzeci de ani din acest secol și zorile nu se mai arătau. Ceia ce făcu pe un profesor din Braunschweig să exclame cu batjocură: „Arătați-mi o singură operă literară germană, care să dovedească un mare spirit creator!” A fost însă aceasta cea din urmă ironie a literaturii germane. Căci dela această dată încep să apară marile personalități, cari prin munca și talentul lor, duc literatura spre apogeul ei. Apar critici ca Lessing, poezi ca Klopstock și alții cari dovedesc că și din mijlocul poporului german pot să răsără personalități mari literare. Lessing și Winkelmann teoreticieni — interpreți eminenti ai clasicismului antic — au ajuns acolo, unde, mai târziu au ajuns Schiller și Goethe. Vine perioada Sturmului și Drangului, care sfarmă diletanțismul și purifică atmosfera literară. Cu Schiller și Goethe, literatura germană își ajunge apogeul.

Interesant este însă faptul că acești mari poeți, pe vremea lor au rămas departe de sufletul poporului german care nu-i putea înțelege pentru că neville lui nu le-au tratat cu interesul ce l-ar fi meritat.

În scurt timp deci, literatura germană începe să se impună. Se găsește printre ei, cum a fost Karl August, cari sprijinesc pe muncitorii condeiului. Bunurile de poet începe să fie rostit cu respect. Karl August și mama sa fac din Weimar o a doua Atenă. Cum însă literatura celor doi mari lucrători plutea în sfere prea înalte, a trebuit să vină anul 1867, când încep să se scoată ediții populare, pentru ca scrierile lor să se apropie de sufletul mulțimei.

Pe atunci poporul german, care năzuia spre libertate și lumină, îi trebuia o literatură, care să-l înțeleagă și pe care să o înțeleagă. Îi trebuia o literatură, care să-l ajute în lupta sa. Era deci firesc să se producă o reacțiune. Și e foarte firească popularitatea, la care au ajuns scriitorii de mai puțină valoare artistică, dar cari înțelegeau nevoile mulțimei.

Prima reacțiune a fost romantismul, — la origine și acesta înrudit cu clasicismul. Scriitorii, influența acestui curent, încep să se întoarcă la popor, să-l studieze, să se inspire din producțiile literare. Se lărgoște orizontul literar. Literatura începe a servi cauzele mari ale poporului.

În decursul luptei pentru independență vedem poezi, cari mor cu spada în mână pe câmpul de luptă, după ce prin cântecile lor însuflețiseră poporul și-l chemară la jertfa cea mare pentru libertate. Grație însuflețirii trezite în suflete de cântecul acestor soldați ai deșteptărei, poporul german a câștigat învingerea de mai târziu. Dacă opera unui Körner nu este multă artă, este însă suflete, care a știut să determine alte suflete la jertfă. Să nu se piardă deci din vedere acest fapt: literatura Germaniei de azi se datorește în cea mai mare parte poezilor ei naționali, cari, părăsind metodele artei pure, și-au pus talentul lor în serviciul poporului, din care făceau parte.

Literatura se pune apoi în serviciul tuturor celor, cari, realizate, au făcut din poporul german ceea ce este astăzi. Poetul trebuie să fie artist, soldat și apostol. Așa au fost poezii germani în secolul al 19-lea.

Cum au luptat, influențele la cari au fost suferite, cum a ajuns literatura germană la Heimath, de azi — se va vedea în cursurile din anul următor.

Coresp.

Mitropolitul Mețianu — pentru analfabeți.

Excelența Sa Mitropolitul românilor ortodoxi a dat preoțimei din arhidieceză o circulară vrednică de toată recunoștința, stăruiind pentru o activitate întetită a preoților și învățătorilor în folosul luminării țăranilor noștri analfabeți. Dăm partea esențială a circularii, după „Tel. Român”, dorind ca ea să fie urmată și în afară de hotarele arhidiecezei.

Fiindcă — zice circulara — baza ori cărei învățături și luminări este cartea, de care o mare parte a poporului nostru nu se poate folosi, căci nu știe ceti: mă văd silit a renoi însușirea dată prin circularul din 20 Noembrie 1908, Nr. 13.440, și a vă provoca și îndatora și prin aceasta, pe voi toți iubitorii mei preoți și învățători, ca acum când poporul a terminat lucrul câmpului, și când dispune de mai mult timp liber, mai ales în serile lungi de iarnă, să reîncepeți, cu puteri nouă, instruirea gratuită, în cetire și scriere, a tuturor popoarelor din parohiile voastre, cari n'ar ști ceti și scrie.

Spre scopul acesta, mai înainte de toate preoții din comunele în cari ar fi analfabeți, să se consulte cu învățătorii noștri confesionali, ca unul dintre dânsii, adică ori preotul, ori învățătorul, să ia asuprași sarcina de a învăța pe analfabeți cetitul și scrisul, punându-se în vedere celui ce ar face aceasta și o remunerație din partea consistorului. În comunele acelea, unde ar fi mai mulți preoți și învățători, să se consulte și să decidă toți împreună, care dintre ei să ia asuprași acea sarcină; iar unde n'ar fi învățător confesional, ori în caz când acesta n'ar fi în stare a instrui, acolo însuși preotul să instruiască pe analfabeți cetitul și scrisul.

După această înțelegere, preotul în cea mai de aproape Duminică ori sâmbătoare să spună poporului, la înțeles, că dorind noi foarte o soartă tot mai bună poporului nostru, dar știind, că fără învățatură nu va putea ajunge asemenea soartă, și știind că o parte a poporului nostru nu știe carte, din care să se învețe și lumineze, ba mai știind noi și că tot din cauza lipsei de carte poporul nostru nu e luat în seamă, ca popoarele cari știu carte, nici la alegeri comunale, comitatense și dietale: am aflat de bine a orîndui ținerea de cursuri de iarnă pentru cei neștiutori de carte, și a îndatora pe preoți și învățători să învețe în dar, fără nici o plată, a ceti și serie, pe toți cei ce n'ar ști carte. Și așa a sfătui și îndemna pe toți neștiutorii de carte, a se aduna în serile cele lungi de iarnă la acele cursuri, unde, în scurt timp, toți vor învăța cetitul și scrisul.

Intr'una cu aceasta să li-se mai spună și aceea, că pentru a le înlesni învățarea, — la cerere — li-se vor trimite abecedare din tipografia noastră arhidiecezană, anume întocmite pentru analfabeți, cu preț ieftin — iar după ce vor învăța cetirea vom îngriji să le trimitem cărți de cetire cu cel mai redus preț, din cari se vor deștepta și lumina, cum să și crească și să și norocoască mai bine pe fiii lor, cum să și ducă mai bine afacerile lor, ca să aibă mai mult folos din acelea, cum să ajungă o viață mai tîguită și cum să și cunoască și să și apere dreptul lor în caz de lipsă.

După aceste pregătiri, urmînd a se începe cursurile de învățatură, preoții să ia un protocol în care să se inducă ziua începerii cursurilor, apoi toate celelalte zile în cari s'au ținut prelegerile, ca să se știe câte prelegeri s'au ținut, și în fine când s'au încheiat prelegerile.

De asemenea să se poarte o consemnare și despre cei ce au cercetat cursurile, precum și despre aceea, câți analfabeți au învățat cetitul și scrisul.

Cursurile aceste să se înceapă în luna aceasta și să se încheie la 15 Februarie anul viitor 1912, când apoi preoții până la finea lui Februarie 1912 vor raporta respectivelor oficii protopresbiterale pe scurt: cât timp a durat cursul? câți analfabeți s'au intrunit la cursuri și cu ce rezultat? cine a condus prelegerile? și altele, ce vor mai afla de bine, iar oficiile protopopești vor raporta consistorului cel mult până la 10 Martie 1912, pentru ca și consistorul să poată raporta proximalului sinod arhidiecezan.

Scrisoare din Roma.

Puține sunt știrile de pe teatrul războiului. — Pacea departe. — Marconi telegrafiază fără fir din Italia în America și în Africa. — Furtul unui tablou de artă din Florența.

Roma, 21 Novembre 1911.

(Dela corespondentul nostru). — Un armistițiu natural, venit din mila lui Dumnezeu, a suspendat pentru un timp luptele în Africa: plouă, și plouă rău în Tripolitania. Forțate de acest element, armatele vrăjmașe au trebuit să suprimă pentru prezent luptele, și doar mici, foarte mici lupte, date între grupuri de 15—20 de soldați de ambele părți, au mai fost. În acest interval de timp, știrile ce ne vin de pe câmpul de război, sunt parțiale, fără importanță palpitantă ce prezentau știrile venite acum vr'o două săptămâni.

În acest interval de timp, s'a vorbit de pace, și după zările italienești se părea că nu suntem departe de dânsa. Ba ceva mai mult, se zicea că flota italiană nu a făcut nici o demarș în marea Egee tocmai pentru că Puterile au cerut Italiei să nu facă acest pas, deoarece dânselle vor lua în mână firele tratativelor de pace.

Însă, din ce motiv, până acum nu putem să știm pozitiv, aceste tratative abea începute s'au și rupt: pacea este departe și Italia a și trimis ascară, Luni, ordine la alte regimente de infanterie și de artilerie să plece în Tripolitania. Pe de altă parte, o depeșă sosită seara târziu din Tripoli, anunță că ziua de Luni a fost frumoasă, fără ploaie și fără vânt, și profitând de acest fapt, un căpitan italian s'a ridicat cu aeroplanul și a făcut recunoașteri.

În scurt, situația din zilele acestea în Africa se poate rezuma într'o singură vorbă: liniște.

Și par'că într'adins au venit zilele astea de liniște! Până acum, asurzită de bubuiturile tunurilor din Tripolitania, al căror ecou pătrundea în lumea toată și atrăgea atenția tuturor numai într'acolo, lumea nu se ocupa decât de război și nu da atenție la altceva; acum, profitând de această liniște, marele Marconi a dat în vileag o știre demnă să înfioare pe ori cine o aude: din Italia, de lângă Pisa, Marconi, cu telegrafia lui fără fir, a comunicat cu stațiunea Clifden din Irlanda și cu stațiunea Glace Bay din Canada (America de Sud). Mă grăbesc să vă spun că distanța din Italia, dela Coltano, de unde este stația Marconi, până la Clifden este în linie dreaptă de 1600 kilometri, iar până la Glace Bay este de 5500 chiln.

Alaltăieri, 19 Novembre, după prînz, Marconi, telegrafind cu aparatele sale, a primit din Clifden (Irlanda) următoarea radiogramă: „Semi-nele ce faceți sunt bune și se cetesc prea bine”.

Vă puteți închipui bucuria inventatorului! Dar cât de mare trebuie să fi fost bucuria sa, la miezul nopții, când pe o furtună ce se deslănțuise asupra Pisei și împrejurimilor, Marconi, într'adins ca să încerce puterea aparatelor sale, s'a dus în cabina radiogramică și așezându-se la aparatul său a chemat stațiunea Glace Bay din Canada. Aceasta a răspuns imediat chemării și atunci Marconi, la orele 12 și 23 minute noaptea, a telegrafiat astfel:

„Direcțiunei Companiei Marconi. — „Din „Italia trimet salutări călduroase Americii, prin „telegrafia fără sarmă. — Gugliemo Marconi”.

După aceasta Marconi a telegrafiat la New-York două depeși la doi prieteni ai săi și stațiunea Grace-Bay a răspuns imediat:

„Am primit bine telegramele numărul 1, 2 și 3. — Grace-Bay”.

La orele două noaptea, Marconi s'a pus în relație cu colonia italiană din Africa mijlocie Eritreea, și chemând stațiunea Massana i-a transmis această radiogramă:

„Guvernului Eritreiei. — Sunt vesel că azi, „radiotelegrafia poate să servească în a lega aceea „colonie cu Patria. Omagii respectuoase. — Gugliemo Marconi”.

„Lui Gugliemo Marconi. — Tot personalul „plin de bucurie, trimite salutări patriei depăr- „tate. — Stațiunea Radiotelegrafică Massana”.

Orice comentariu este de prisos. Gîndească-se cetitorii acestor rînduri la măreția acestui fapt, și bucare-se de progresele la cari a ajuns omenirea, trimițând în același timp o urare marelui italian Marconi...

Si în aceeași noapte, pe când un act așa de mare se petrecea, nu departe de Pisa, în frumoasa Florența, s'a comis un furt, care a răsunat în toată Italia și va răsună în toată lumea: din muzeul San Marco din Florența s'a furat un tablou de mare valoare, o pictură făcută pe o scândură de renumitul pictor-călugăr Beato Angelico, reprezentând pe Maica Domnului cu copilul în brațe, pictură cunoscută în lumea artistică sub numele de *la Madonna della Stella*.

Pierderea ce suferă Italia și lumea artistică prin acest furt este foarte mare și este cu atât mai impresionabilă, cu cât s'a săvârșit în condiții foarte ciudate. Astfel, s'a spart un coperiș dintr-o sală a muzeului, s'a spart o ușă, s'a spart un oblon dela o fereastră, și pe aceea fereastră, cu ajutorul unei fumii care s'a găsit spânzurând până la pământ, hoții necunoscuți s'au scoborât, luând cu ei prețiosul tablou. În noaptea aceea, asupra orașului Florența se deslănțuise o furtună, cu tunete și cu o ploaie torențială, ceea ce a înlesnit mult acțiunea hoților.

Faptul în sine este foarte grav, deoarece vine după nedescoperitul furt al renumitei *Gioconde* din muzeul Louvre din Paris, și denotă o îndrăzneală fără margini și o chibzuială făcută cu mult calcul.

Prin furtul acesta, Italia suferă o a doua pierdere, căci nu a trecut nici o lună de când a dispărut fără urme și fără să se fi găsit ceva, un alt tablou, *il botto* din primăria din orașul Osimo.

Tabloul furat din Florența, a fost pictat de călugărul Fra Giovanni da Fiesole (numit mai târziu Angelico) prin anul 1418 sau 1436 și ea artă, reprezintă în fecioara pictată a acel spirit blând care în secolul al XV a fost antemergătorul divine expresii ale picturilor lui Raffaello.

Toate autoritățile polițienesti au fost puse în mișcare, iar la fața locului s'au dus toate autoritățile dela Belle-Arte.

Se speră că se va găsi.

I. T. Alian.

Războiul italo-turc.

E neconfirmată știrea, despre noua acțiune a flotei italiene în marea egeică. Posibil ca să nici nu fie adevărată, ci numai o născocire a agenților străine, setoase după senzații. O dăm dară cu rezervă, amintind, că chiar și în cazul confirmării ei, acțiunea navală a Italiei în Dardanele, are deocamdată caracterul numai unei simple manifestații. Italia nu poate ataca până când puterile nu termină negocierile cu Turcia. Numai în cazul eșuării acestor tratative va fi silită Italia să stoarcă prin arme recunoașterea anexiunii.

Flota italiană în apele turcești.

Din Salonie se comunică: Sosesc merou știri anunțând că vase de război italiene ar fi fost văzute între Dedeagatsch și insula Thasos.

Vasele italiene ar fi demonstrat erii în fața insulei Thasos și ar fi tras mai multe focuri oarbe, după care a plecat în direcția insulei Lemnos.

Aceleași vase au apărut apoi și în fața localității Dedeagatsch. Din această cauză întreaga garnizoană de acolo a luat imediat o poziție fermă.

Totuși vasele italiene și-au continuat drumul. Eri ele au apărut din nou în fața insulei Thasos, împreună cu alte 4 vase noi cari li-s'au alăturat.

Redicii convocați în districtele respective vor fi distribuiți la granița muntenească și în Sangeac.

Noui atacuri turcești la Tripolis și Homs.

Ziarul „Messagero” anunță din Tripolis cu data de 20 Noemvrie st. n., că un atac violent al dușmanului, încercat în ziua de 17 Noemvrie st. n. a fost respins de trupele italiene.

Dușmanul a apărut în zorii zilei și a înaintat în mici detașamente până la 400 metri aproape de pozițiile italiene, de unde au deschis un foc violent contra flancului stâng al trupelor italiene.

Acestea n'au răspuns la focul Turcilor în așteptarea grosului trupelor turcești care a și apărut în curând.

Trupele italiene au deschis atunci un foc teribil care a silit pe Turci să o ia la fugă în mare neorânduială.

Din Homs se anunță că acolo au avut loc lupte de avantposturi și repetite încercări ale Turcilor de-a surprinde pe Italiani.

Toate aceste atacuri au fost însă respinse.

Cățira prizonieri arabi au încercat să desarmeze garda italiană în timp ce i-se distribuia rațiile de mâncare. Ei fură însă imediat făcuți inofensivi și executați în urma unei judecăți sumare.

La Tripolis se continuă cu debarcarea de provizii și munițiuni.

Vremea e frumoasă.

Amânarea acțiunii flotei.

„Italia” din Roma serie că amânarea acțiunii se datorăște trecerii perechei regale engleze prin Marea Mediterană în călătorie spre India.

Ducele de Aosta va saluta pe suveranii englezi în numele Italiei pe bordul vasului său la Malta.

Turcia va trimite și ea o misiune în fruntea căreia va fi fiul cel mai mare al Sultanului.

Principele ture va pleca în Egipt pe bordul unui vapor cu pavilion egiptean.

Puterile și conflictul.

Din Viena s'a comunică că partea diplomatică a chestiunii războiului, a intrat într-o nouă fază. Una din marile puteri a propus să se facă o intervenție la Constantinopol în sensul grăbirei încheierii păcii; alte Puteri au refuzat însă, declarând că momentul oportun n'a sosit încă. Cum însă dela începutul conflictului Austria a propus ca demersurile să fie colective, și aceasta s'a primit ca bază a acțiunii diplomatice pe tot timpul conflictului. — propunerea numai a uneia din Puteri nu s'a putut realiza, unele Puteri fiind contra intervenției.

Totuși discuțiune neoficială continuă atât la Constantinopol cât și în cancelariile europene.

Italia vrea pace.

O parte din presa franceză spune că Italia a trimis mijlocitori pe la mai multe cabinete, între cari și cel francez, cerând o urgentă mediațiune în favoarea păcii.

Din sursă italiană vrednică de încredere știrea aceasta se desminte.

Cronică științifică.

De-ale naturii.

III.

Perspective largi. — Știința extremelor. — Externe în biologie. — Dela amibă până la om. — În științele anorganice: electron — dacil — pământ. — Pământul față de univers. — „Istoria lumii”. — Reflexiuni.

„Acele cifre uriașe, cari-i dau cosmogoniei un respect atât de grandios, cari deschid perspective în timp și spațiu, despre cari veacurile trecute n'aveau nici o idee: toate acestea rezultă din subtilități tehnice. Când auzim că lumina care parcure în o secundă 300.000 kilometri călătorește patru ani de zile pentru ea să ajungă dela cea mai apropiată stea fixă, afala „n Centaur, până la pământ, în ori ce caz avem de a face cu un lucru, care deschide orizonturi de tot nouă pentru cunoașterea noastră. Și cunoașterea acestui fenomen o mulțumim celor mai subtile metode tehnice, anume măsurărilor făcute asupra întelei undelor luminoase în eter și încercărilor de-a afla așa numita paralaxă a stelelor fixe, prin cari pe urmă putem calcula distanțele lor dela pământ”.

(W. Blösch, *Hinter der Weltstadt*.)

Ce perspective imense ne deschide știința naturală, perspective, despre cari moșii și strămoșii noștri nici nu visau! Știința naturală e știința universului, știința extremelor. Savantul care se ocupă cu ea are un teren nelimitat, pe când istoriograful și filologul domnește asupra unui domeniu limitat în spațiu și timp, fizicianul poate să-și avante eugetul cât de mult înainte sau îndărăt, niciodată nu va da de hotare! Chiar și specialistul care se mărginește la studiarea câtorva fenomene, totdeauna va fi silit să se miște între extreme. Pentru ea să poată explia lucrurile cele mai mici, trebuie să recurgă la altele, extreme în mărimea lor, trebuie să se folosească de cele mai subtile metode și instrumente. Da, natura e variată, aci grandioasă, aci filigrană, nespus de fină. Vorba bătrânului Voltaire: „Aș vrea să știu, cum se face, că fiind atât de brută în munții tăi, în pustii și mările tale, apari totuși atât de inteligentă în animalele și vegetalele tale!”

Biologia — știința despre viață, știința care studiază totul ce trăiește, animale și vegetale — pare destul de limitată în sensul acesta. Totuși ea ne poate servi unele exemple destul de interesante. Ea se ocupă atât cu bacilul și amiba, cât și cu cele mai perfecte vietuți, plantele și animalele de ordine înaltă, fonerogamele și vertebratele. Privind sub microscop un bacil, văzând acolo un punct de protoplasmă, lipsit de organe, n'ai crede că putere vitală zace în el. Și cu atât mai mult o miri, când auzi, cum poate să reziste ființa aceasta debila tuturor intemperțiilor, ce putere colosală are sub împrejurări favorabile. Noi oamenii, cari expuși mai mult timp unei călduri sau unui frig de 40° C. am peri, cu greu putem să dăm seamă, cum poate rezista un bacil unei temperaturi mult mai ridicate sau scăzute. Prof. Dr. M. W. Meyer, în cartea sa, „Bewohnte Welten”, a adunat toate datele cunoscute relativ la puterea de rezistență a bacteriilor. În general a constatat că granizile rezistenței sunt între — 252° și + 140°, cuprind dar așa aproape 400°! Unii streptococi au putut trăi vre-o câteva ore la — 252°, dela temperatura aceasta până la punctul zero absolut, adică — 272°, peste care nu mai există frig, căci la 272° înceată ori ce mișcare musculară, — mai erau mai 20 centigrade!

Bacteriile diferite suportă cu ușurință — 60°, bacilii ciamei, expuși luni de-a rândul la — 31°, și rămân în deplină vigoare. (De aceea e și falsă credința, că bacilii holerei se nimeesc iarna! Ei

Rétay și Benedek

întreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 59. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare, amvoane, presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

numai odihnese, pentru ca primăvara să iasă din nou la iveală.)

Relativ mai puțin rezistente sunt aceste ființe față de căldură; totuși, din punct de vedere ome-nesc, pot suporta temperaturi considerabile. Astfel bacilul dalaucului poate trăi perfect 2—4 ore la + 140°. Multe bacterii trăiesc în locuri cu temperaturi de 60—90 centigrade. Astfel există în geșbirurile din Yellowstone, cari au 70°—80°, o mulțime de bacili. Iată deci, între ce limite extreme poate exista o viață organică! — Cu atât mai puternic se dezvoltă sub împrejurări favorabile.

Așa un bacil de acesta mic, — adesea mărit de 100 ori nu se poate zări ușor! — având hrană suficientă, se înmulțește în progresiune cubică. Un bacil bătrân de o jumătate oră, e în stare să se înmulțească. Așa se explică, că o singură bacterie, adusă în buion, în decurs de 24 ore formează colo-nii, cari cântăresc chilograme întregi! Dacă ar avea împrejurări ideale de favorabile, un bacil ar forma în 8 zile o colonie atât de mare, încât ar putea să umple toate oceanele pământului! Formidabilă e munea acestor ființe mici. În timp de epidemii despopulează țări întregi. Stricăciunile cauzate de bacteriile patogene însă dispar față de folosul imens ce-l avem dela bacteriile saprofite. Ele susțin circuitul vieții pe pământ, discompunând organismele moarte, cari astfel discompuse, sunt pe urmă preluate de plantele de ordine superioră și redată folosinței. Iată un alt extrem: cele mai mici ființe existente dau posibilitatea de a trăi celor mai mari!

Contemplând sub microscop o astfel de ființă monocelulară, ți-se pare că atât de mare e prăpastia între ea și celelalte organisme superioare, încât niciodată nu va fi posibil să stabilești vre-o legătură între ele. Ce diferență între un bacil de 0.005 mm. și între un banian din India, — înalt de sute de metri, cu un diametru de 16—20 metri; ce diferență între acel punct de protoplasmă, mic cât un bacil, — amiba, — și între muntele acela de carne și oase, — balena, sau între omul inteligent, regele pământului! — Și totuși, legătura e stinsă de tot. Aci avem un caz tipic, cum savanții, ca să explice un extrem, trebuiesc să recurgă la altul. Știința biologică a veacului nostru susține tot mai ferm, că toate animalele și plantele de organizație mai înaltă se trag din strămoși monocelulari. De fapt, toată țesătura organismelor constă din formațiuni primordiale, — celulele, — cari au aceeași structură și același fel de funcționa-ea și bacteriile sau amibe. Din singurati-cele ființe monocelulare s-au format la început colonii; acestea sau strins tot mai tare la un loc; ființele odinioară libere au format țesături; prin diviziunea muncii toate aveau rostul lor, celulele cu aceeași funcțiune începură a se separa de celelalte, formând organe. Astfel se formează fi-nțele organizate, — la început primitive, — cari a continua luptă pentru existență se tot perfecționară și se acomodară cerințelor vieții, până s-au sfârșit ajunseră să alcătuiască tipul animalic înal, — mamiferele. Coroana acestei opere gran-dioase de evoluțiune fu în sfârșit omul. Astfel se stabili legătura între cele două extreme!

E mic bacilul e mică amiba, și totuși ne par asemănat de mari față de atom, — acel punct material ipotetic, din care se compune ori ce ma-terie, și care până nu de mult părea indivizibil. Nime nu l-a văzut, probabil nici nu-l va vedea, dar existența sa o dovedește tot mai mult chimia și fizica. Cât e de mic un astfel de atom ne putem imagina, dacă eugetăm, că materia dintr'un bacil constă din miliarde de atomi! Și, — minunea minunilor! — ceea ce până ieri se credea indivizibil, iată că — din zi se adevărește mai tare — constă din alte părțicele, și mai mici. Bădiul, elementul acela miraculos, descoperit acum zece ani, care a nimicit atâtea ipoteze, a silit pe savanți să formuleze o nouă teorie, teoria elec-tronilor. Iată ce a stabilit radiologia și electro-fizica zilelor noastre: Atomii sunt părțicelele in-divizibile a unor elemente. Toți atomii aceluiaș element, — de ex. hidrogenul — au aceeași struc-tură și funcțiune, deosebită de structura și func-țiunea unui alt element. — de ex. oxigenul. — Atomul hidrogenului însă ea și al oxigenului, sau al ori și cărui alt element, constă din aceleași puncte energetice, infinit de mici, electronii. A-cești electroni încontinuu se mișcă. După cum se mișcă acești electroni, și după numărul lor, avem atomi diferiți, cari compun cele aprox. 80

de elemente cunoscute. Și, precum s'a luat ca bază ori cărei vieți organice celula, astfel s'a luat, — și acesta-i climaxul, — ca baza existenței între-gului univers, electronul! Cu să facă mai intui-tivă mărimea unui electron, un savant german s'a folosit de următoarea asemănare: electronul se rapoartă la un bacil, ca bacilul la globul pământului. Electron — bacil — pământ, — ima-ginează-ți asta, iubit cetitor, dacă nu-ți va sta mintea în loc! Și trebuie să eugetăm, că pământ-ul este un fir de praf în univers, universul întreg însă e compus din electroni! Acela, care ar vrea să calculeze, câți electroni sunt în univers, în ori ce caz ar înnebuni în decurs de 24 ore. — Și, ce-i mai interesant, în lumea infinit de mică a elec-tronilor aflăm că se validează aceleași legi, ca și în sistemele solare. Electronii cari compun ato-mul se mișcă în jurul unui electron central, ur-mând tocmai aceleași legi, — legile newtoniane ale gravitațiunii universale, — ca și planetele cari se mișcă în jurul soarelui!

V. B.

(Sfârșitul va urma).

INFORMAȚII.

ARAD, 23 Noemvrie n. 1911.

— **Lucia Cosma și Ana Voileanu la Arad.** Am anunțat că la începutul lunii viitoare se va da un concert al Luciei Cosma în orașul nostru sub patronajul „Reuniunii femeilor române din Arad” și pentru strân-gerea fondurilor necesare zidirii unei școale de fete în Arad. Acum suntem în plăcuta situație să aducem la cunoștința cetitori-lor noștri că, pe lângă arta distinsei no-astre cântărețe Lucia Cosma, publicul no-stru va avea prilejul să aprecieze și măies-tria recunoscută a d-șoarei Ana Voileanu, una dintre cele mai talentate pianiste dela noi, care are și compoziții proprii de o rară frumsețe. La începutul lunii viitoare vom avea, deci, prilejul să gustăm una dintre cele mai înalte manifestări de artă românească asupra căreia atragem încă de pe acum atenția publicului nostru.

— **Alegeri congresuale în comitatul Arad.** Suntem informați că în cercurile din comi-tatul nostru au fost aleși următorii depu-tați din colegiul preotesc:

În cercul Arad, părintele protosinel Roman R. Ciorogariu, cu unanimitate, în Chișineu, părintele Aurel Pap, din Socodor, în Gurahonț, dându-se de două ori vo-turi egale între părintele protopop Cornel Lazar din Hălmagiu și preotul Iuliu Bodea din Buteni, prin tragere de sorți a fost de-celarat ales părintele Bodea, în Pâncota a fost ales părintele protopop al Șiriei, Mi-hail Lucuța.

— **O mică contrazicere...** Organul autorizat de sub direcțiunea dlui Goldiș publică în numă-rul său de azi (numărul 246) următoarele rin-duri:

„Ziarul „Românul” a pus în arhivă bro-sura canonicului Dr. Karácsnyi János. Cu tot dreptul, fiindcă pamfletul în extenziune de 15 pagini, nici că e interesant”.

Acelaș organ autorizat publicase, însă, cu trei zile înainte (numărul 243) despre aceeași bro-sură:

„Dr. Ioan Karácsnyi membru al acade-miei științifice ungare publică o interesantă broșură în care intervine cu multă căldură pen-tru pacea între Români și Unguri”.

O nouă mică contrazicere... la cari ne-am obișnuit de multă vreme din partea organului au-torizat.

— **Instalare de protopop în Lipova.** Marți, 21 Noemvrie n. a avut loc instalarea nou alesului protopop gr. or. al Lipovei, Fabrițiu Manoila, prin d. asesor consisto-rial George Popoviciu.

Instalarea s'a făcut în obișnuitul mod solemn. Noul protopop a rostit o predică frumoasă în care a promis că va lupta cu toate puterile pentru interesele bisericesti și naționale ale turmei încredințate păsto-ririi lui.

La ora 1 a avut loc un banchet la care au luat parte peste 100 de persoane.

— **Alegeri pentru congres.** Cetim în „Tel. român”: Deputați mireni pentru congresul națio-nal-bisericesc au fost aleși în arhidieceză urmă-torii domni: Cercul Sibiiu: Parteniu Cosma, di-rector la „Albina” în Sibiiu. Cercul Sălește: Dr. Nicolae Comșa, medic în Sălește. Cercul Sebeș: Ioan de Preda, adv. în Sibiiu. Cercul Alba-Iulia: Dr. George Proca, secretar cons. în Sibiiu. Cercul Deva: Dr. A. Vlad, avocat în Orăștie. Cercul Hateg: Dr. Nic. Vecerde, dir. la fil. „Albina” în Brașov. Cercul Ilia: Dr. Eugen Mețianu, ad-vocat în Brașov. Cercul Geoagiu: Dr. Ioan Mar-ghita, avocat în Geoagiul-inferior. Cercul Zar-rand: Dr. Ioan Popp, adv. în Brad. Cercul Câm-peni: Dr. Vasile Preda, avocat în Sibiiu. Cer-cul Turda: Dr. Valeriu Moldovan, avocat în Turda. Cercul Cluj: Vasiliu Almășan, avocat în Cluj. Cercul Solnoc: Dr. Gavril Buzura, adv. în Lăpușul-ung. Cercul Bistrița: Dr. Vasiliu Pahone, adv. în Bistrița. Cercul Târnava: Or-tavian Goga, secretar lit. al Asociațiunii, Sibiiu. Cercul Sighișoara: Virgil Onișiu, dir. gimn. în Brașov. Treiscaune: Dr. Iancu Mețianu, proprie-tar în Zernești. Brașov: Arseniu Vlaicu, dir. școai-lei comere. în Brașov. Cercul Bran: Ioan cav. de Pușcariu, jude la curia reg. în penz. în Bran. Cercul Făgăraș: Dr. Ioan Șenchea, adv. în Fă-găraș.

— **Numirea noului episcop al Gherlei.** — Din Viena ni-se telegrafiază că numirea I. P. Sale Dr. Vasile Hossu, episcopul gr. cat. al Lugojului, în scaunul vacant al epis-copiei de Gherla este fapt împlinit. Auto-graful prea înalt despre această numire se va publica zilele aceste.

I. Sa Dr. Vasile Hossu s'a născut la 1866. Episcop al Lugojului a fost numit în 1903, în locul episcopului Dr. Demetriu Radu, numit la Oradea-mare.

— **Aviz.** „Reuniunea femeilor române din Arad și provincie”, neputând desface din losurile loteriei proectate nici atâtea cât să se poată aco-peri spesele efective, s'a văzut silită să ceară dela înaltul minister și a și primit amânarea loteriei cu un an. Tragerea losurilor se va face, deci, la 12 Iunie 1912.

Aducând la cunoștință aceste împrejurări triste, Reuniunea roagă din nou, cu toată căldura, onoratul public românesc de pretutindeni să gră-bească cu cumpăratul losurilor, ajutând astfel reu-șita întreprinderii pornite de Reuniune cu atât entusiasm.

Cerurile de losuri să se trimită pe adresa: Hermina Ciorogariu, Arad, Școala civilă de fete, Strada Deák Ferenc.

N. B. Ziarele române sunt rugate să repro-ducă de mai multe ori acest aviz.

— **A patra serată literară dată de muncitorii români aradani.** Duminică, în 26 Noemvrie n. muncitorii români din Arad, aranjează a 4-a se-rată literară în sala „Millenium” la orele 8 seara, cu următorul program: Cuvânt de deschidere ro-stit de d. Ioan Lazar. Lupta femeilor pentru exi-stență, conferință. Pe lângă boi, poezie de G. Coșbuc, declamată de d-șoara Rozalia Șandru. Solo din violină, executat de dl Constantin Savu. Lupii de (*) citită de d-șoara Elena Școrțaru. Solo de voce, acompaniat de harmoniu, predat de d-ș. V. Maghiaru și C. Savu. „A voastră este vina”, poezie de Mih. I. Procopiu, declamată de dl Ioan Budeanu. Arii populare, din flaut, predate de d. P. Tiritcanu. Muncitorii români sunt invitați a lua parte în număr cât se poate de mare la acea-stă serată literară. Intrarea liberă.

— **Un deputat ungar își depune mandatul.** Deputatul kossuthist Dr. Nagy Emil, ales la Solnoc, și-a depus mandatul. Nagy era directorul moșilor întinse ale principelui Eszterházy, care i-a pus alternativa să renunțe la unul din cele două posturi, fiindcă nu poate să admită ca director al moșilor sale un politician aparținător unui partid atât de expus.

Nagy a renunțat la mandat.

— **Societatea „România Jună” din Viena s'a constituit în modul următor:** Președinte: Alexie Voiutski, cand. în drept.; vice-președinte: Ionel Hozan, cand. în drept.; secretar de externe: G. Pridie, cand. în drept.; secretar de interne: Constantin Cimponeriu, stud. exp.; casar: Ioan Leleu cand. în litere; controlor: Romul Mărcuș, stud. exp.; bibliotecar: Toader Tabre, cand. ing. for.; econom: Ilie Bruja, stud. med.

În comisia de revizuire au fost aleși domnii: Iuliu Crișan, cand. med., Dominic Medrea, cand. med., Remus Doctor, cand. med.

Adunarea generală în care s'a constituit comitetul a avut loc la 5 Noembrie.

— **Pentru ziua numelui.** Referentul consistorial d. Victor Tordășianu, răscumpărând felicitările din prilejul onomastice sale a dăruit 5 cor. fondului pentru cumpărarea unei case proprii și a supraedificatorilor pe seama Reuniunii române agricole din comitatul Sibiu, iar 5 cor. pentru procurarea chipului în ulei al mult regretatilor săi împreună muncitori Petru Ciora și Dr. P. Span.

— **La fondul Dr. P. Barcianu** pentru ajutarea calfelor (sodalilor) fără de lucru al Reuniunii meseriașilor sibieni, au mai dăruit: George Cocoveanu, învățacei zidar 50 bani, parohul N. Dorcea (Loamnăș) și soția sa Maria n. Neamțu, în amintirea ficei lor † Aurelia, 2 cor., George Șocanu, inv. cismar, 50 bani, George Borzea, par. (Coveș) 1 cor., George Soima, lăcătuș, soția sa Elisaveta și fiul lor George, 50 bani și Eugenia Tordășianu, prof. 10 bani.

x **Dr. Kertész Seminar juridic. Cluj.** Monstori ut 16. Pregătește foarte conștient, în timp scurt și în condiții favorabile pentru examene fundamentale, examene de stat, riguroase în științele de stat și juridice. La cerere dă informații gratuite!

— **În chestiune personală.** Ni-se cere publicarea următoarelor: Mi-a venit la cunoștință, că d. Dr. Aurel Isaac, avocat, și acum președintele

casinei românești din Cluj, și-a aflat plăcerea de a povesti într-o societate neromânească de aici, cum eu aș fi fost chemat la Viena, printr-o telegramă falsificată în numele cancelariei de cabinet a Majestății Sale, și cum m'aș fi prezentat cu mare paradă acolo, unde apoi mi-s'ar fi arătat, că am fost păcălit.

Deși am avut satisfacția, ca o ilustrare a societății din Cluj să spuie însuși colportorului acestei scornituri judecata sa aspră, dar cavale-rească, asupra autorului acelei pretinse falsificări, a cărei „veste” a purtat-o d. Dr. Aurel Isaac, într'un mod atât de tenditios, mă văd silit să declar în public, pentru liniștirea binevoitorilor mei, că toată povestirea, pusă acum în circulație, este cât pentru mine, care nici când n'am primit asemenea depeșă, o scornitură pe cât de răutăcioasă și de temerară, pe atât de lipsită de orice temei.

Iar cât pentru procedura dlui Dr. Aurel Isaac, care astfel își începe activitatea socială, în calitate de nou ales președinte al casinei române, o las în judecata oamenilor cu bun simț. — Cluj, la 22 Noembrie n. 1911. — Dr. Elie Dăianu, protopop.

Anunț literar.

A apărut:

„Almanahul scriitorilor dela noi”.

• foarte interesantă și vastă carte, care cuprinde fotografiile a 46 scriitori născuți în Ardeal, Tara Ungurească și Bănat, viața lor pe scurt, înșirarea cărților ce le-au dat la lumină și o bucată literară, vre-o poezie, o nuvelă ori ceva știință, nepublicată încă.

Pentru întâia oară ni-e dat nouă Românilor de pretutindenea, ca să avem o astfel de carte la îndemână, care ne face cunoscuți pe cei mai de seamă scriitori născuți dincoace de Carpați, azi în viață.

„Almanahul scriitorilor dela noi” e o oglindă fidelă a aproape tuturor talentelor scriitorilor dela noi, și e un mărgăritar prețios pentru fiecare casă românească! Căci cine nu dorește să cunoască și înfățișarea și viața celor mai de seamă fii ai neamului său, al căror scris îl citește zilnic în ziare și prin reviste?

„Almanahul scriitorilor dela noi” mai are apoi încă un capitol interesant și de mare preț: capitolul presei. Se arată în facsimil capurile tuturor foierilor românești de dincoace de Carpați, se expune pe scurt istoricul fiecăreia, ce procese a avut până acum, cari i-au fost colaboratorii mai de seamă și cine scriu de prezent la ea. „Almanahul” la sfârșit are și Calendar pe 1912, așa că ori cine cumpără „Almanahul scriitorilor dela noi”, nu mai are nevoie de alt calendar în casă!

Deoarece cartea aceasta s'a tipărit numai într'un număr restrâns de exemplare, on. public e rugat să grăbească a o comanda, ca fiind o carte aievea prețioasă, interesantă și instructivă.

Un exemplar costă trimis franco cor. 1.80. Se poate comanda dela editor (Librăria Naț. S. Bornemisa) din Orăștie—Szászváros, și dela „Librăria Tribuna” din Arad.

Apoi, deodată, ca și cum și-ar fi adus aminte subit de demnitatea sa regală, el se înalță, luă atitudinea pe care o avusese la încoronarea sa și zise, avântându-și brațul drept:

— Nu vreau să Vă mai rețin, generale, toate urările mele vă însoțesc în misiunea ce o aveți.

El se apropiă de suita sa, care-l însoțea la o distanță respectuoasă, în vreme ce mantia sa roșie și brodată; precum și penele sale falfăiau în vânt, cu scilpiri de pietre prețioase.

Balașeff își urmă calea, săntinelele din corpul lui Davout îl opriră din nou, iar aghiotantul ce i-se dăduse drept călăuză îl conduse în sat, în prezența mareșalului Davout.

IV.

Davout era un fel de Arakceeff al lui Napoleon, un Arakceeff viteaz, dar nu mai puțin mișal și crud, și care nu știa să-și expuie zelul decât prin cruzime.

În mecanismul unui stat, acest fel de oameni sunt tot așa de firești ca lupii în natură; ei apar întotdeauna, și cu tot ilogismul prezenței lor, în capul guvernelor. Numai prin această lege naturală se poate explica, cum un om ca Arakceeff, căruia îi plăcea să smulgă cu propria sa mână mustățile grenadirilor și care era prea las ca să se expună vreunei primejdii, cum acest om incult, grosolan, fără maniere, a putut ajunge favoritul lui Alexandru, acest împărat cavaleresc, cu inima compătimitoare.

Balașeff îl găsi pe Davout într'un hambar, șezând pe un butoi și ocupat a verifica niște socoteli.

Aghiotantul său se ținea lângă dânsul. I-ar fi fost ușor lui Davout să-și găsească o locuință mai bună, dar mareșalul era unul din acei oameni care își caută dinadins o situațiune supărătoare pentru a avea dreptul de a fi exigent față de ceilalți. Cea mai mare plă-

Celor ce iau cel puțin 5 exemplare li-se dă 25% rabat!

A apărut:

„Amintiri” de A. C. C. C.

ca cel dintâi volum din „Biblioteca scriitorilor dela noi”, în care se vor tipări rind pe rind toți scriitorii români din Ardeal, Tara Ungurească și Bănat, morți și în viață.

Volumul „Amintiri” are 264 pagini și cuprinde 23 nuvele, a căror subiect e luat din viața fraților noștri. Moti din Munții-Apuseni și din viața autorului. Bucățile sunt scrise într-o neaoasă limbă românească și cu multă putere și limpezime, și cu mult simțământ, fiecare bucată te captivează, procurânduți o rară mulțumire sufletească.

De mult n'a apărut la noi Români o carte așa de frumoasă și ca prezentare tehnică, mai ales ea e adevărat eveniment pentru literatura noastră din Ardeal.

Se poate comanda dela autor (Librăria Naț. S. Bornemisa) în Orăștie—Szászváros, și dela „Librăria Tribuna” — Arad. Prețul unui exemplar e 1.60 + 20 bani porto.

ECONOMIE.

Situațiunea financiară. (16 Noembrie 1911.) În piața externă de bani s'a observat în săptămâna trecută o ușurare oarecare, care însă n'a fost tre-cătoare, cu toate acestea ofertele în străinătate sunt foarte rezervate, din cauza situației politice nesigure. Discontul privat a cotat de altcum în Londra 3 $\frac{3}{8}$ %, în Berlin 4 jum. și în Paris 2 și un pătrar proc.

În piața internă de bani cererile continuă a fi foarte mari și banii rari și scumpi. Banca de emisiune este continuu asaltată cu cereri și cu arareori institutele din provincie plătesc la institute private din capitală 6—7%. În fața situației politice internaționale sunt puține prospecte de o ameliorare apropiată pe piața de bani.

Discontul privat a cotat în Viena 4 $\frac{7}{8}$ —4 $\frac{11}{16}$ %, iar în Budapesta a variat între 5 $\frac{1}{8}$ %—6% și chiar peste 6%.

„Rev. Ec.”

Cluj Poșta Administrației.

Iulia Campian, Iárkos. Am primit 14 cor. document până la finea anului 1911.

POȘTA REDACȚIEI.

A. Bireescu. În toamana anului 1912.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu. „Tribuna” institut tipografic, Nichin și com.

Leon Tolstoi.

160

RĂSBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Chipul lui Murat străluci de o mulțumire stupidă, ascultându-l pe Balașeff. Demnitatea regală își are obligațiunile ei. El crezu necesar să vorbească ambasadorului lui Alexandru ca un rege și un aliat.

El se dete jos de pe cal, luă brațul ambasadorului rusesc și-l duse la câțiva pași mai încolo pe drumul mare, apoi începu să se plimbe cu el încoace și încolo. El declară că împăratul Napoleon se simțise jignit de cererea ce i-se făcuse de a-și retrage trupele din Rusia și mai ales fiindcă întreaga Europa avea cunoștință de acest fapt, ceea ce atingea demnitatea Franței. Balașeff voi să răspundă, dar Murat îl întrerupse:

— Atunci dta crezi că nu împăratul Alexandru este instigatorul? întrebă el cu un zimbet naiv.

Balașeff expuse motivele după cari Napoleon era singurul instigator.

— Ah! scumpul meu general, doresc din toată inima ca împărații să se înțeleagă între dânsii și ca acest război început împotriva dorinței mele să se sfârșească cât mai iute cu putință, zise el cu tonul pe care l'ar lua servitorii doritori de a rămâne prieteni cu toate certurile cari îi desbină pe stăpânii lor.

El ceru vești despre marele-duce, amintindu-și de plăcutele clipe pe cari le petrecuseră laolaltă în Neapoie.

cere a lor este de a opune bucuriilor vieții, neputăta și trista lor activitate.

„Cum să pricep eu bucuriile vieții aici în hambar acesta mizerabil, așezat pe un butoi!” spunea expresia feței lui Davout.

Când Balașeff, animat de frumuseța acelei dimineți și de convorbirea avută cu Murat, intră în acel hambar, Davout se adânci mai mult în socoteala lui. El nu se sculă de pe butoi, el nu făcu nici o mișcare, dar un suris răutăcios îi încreți obrazul când își dete seamă că primirea aceasta dispăcea ambasadorului rus. El îi zise cu răceală:

— Ce voiti dela mine?

Inchipuindu-și că Davout nu știa cu cine vorbește, Balașeff se grăbi să-și decline titlul său de reprezentant al împăratului Alexandru pe lângă Napoleon. Davout însă deveni și mai întunecat și grosolan.

— Unde e misiunea dta? întrebă el. Dă-mi o patură a o trimite numai decât lui Napoleon.

— Ordinele împăratului dta se îndeplinesc în armata sa; aici trebuie să faci după cum ți-se spune.

Și pentru a-l face pe ambasadorul rusesc ca să simtă și mai bine dependența forței brutale, Davout îl chemă pe aghiotantul de serviciu.

Balașeff scoase plicul care conținea scrisoarea sa și o puse pe o ușă răsturnată ce servea drept masă și așezată pe două butoaie.

Davout luă plicul și ceti adresa.

— Dta ai dreptul să mă respectezi ori să nu mă respectezi, făcu Balașeff; dă-mi însă voie să-ți spun că am onoarea de a purta titlul de general-aghiotant al Majestății Sale.

Davout îl privi fără o vorbă; emoțiunea și tulburarea lui Balașeff îi pricinuiau o plăcere vădită.

— Ți-se vor face onorurile la cari ai dreptul, zise el.

REISZ MIKSA FABRICĂ DE MOBILE

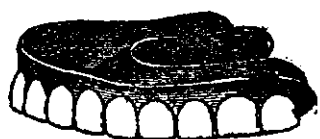
in

KÉSCSABA — NAGYVÁRAD

Mátyás-ut 41—43.

Rákóczi-ut 14.

(Lângă »Apollo«)

Scoaterea dinților, dinți
artistici, poduri în gură, de
aur, coroane, efeptuiește

QUIL REINHOLD

DENTIST,

pe lângă prețuri moderate și garanță
LUGOȘ, STR. BONNÁ CZ 11.

ANUNȚ.

Se caută pentru o fetiță de 3 ani

o domnișoară inteligentă

care să deie ajutor și în afacerile casnice.
— A se adresa administrației »Tribuna«. —

Invățăcei

se primesc pe lângă întreținere completă
la fabrica de tinichijerie: **Bartos Zoltán**,
bádógárugyár, Budapest, VII., Gizella-ut 55.

ANUNȚ.

Subsemnatul absolvent al școlii de agro-
nomie din Ciacova cu paxă bună de 5 ani
în toate ramurile economiei rurale, caut un
post de

agronom

la vre-o moșie în România. — Pretensiuni
modeste.

Petru Zestran
în Klopodia (Temesmegye).

Se cearcă

un candidat de avocat

într-o cancelarie avocațială din provincie.
— A se adresa administrației »Tribuna«. —

Un candidat de avocat

cu practică, află momentan aplicare în can-
celaria avocatului **Dr. Nestor Porumb**,
în Biserica-Albă (Fehértemplom).

ANUNȚ.

Se caută la prăvălia de făină și pâine a
firmei **Moștenitorii Iacob Graf** din **Turnu-
Severin** (România)

2 vânzători inteligenți

și amabili, vorbind limbile română, germană
și ungară, cu armata satisfăcută. Preferiți
cei cu practică și neînsurați. Oferte și pre-
tențiuni la susnumita firmă.

✦ P. Hencilă ✦

măsură de zidiri și mobile
Déva, Str. Vasut No 18. (Casa proprie).

Aduce cu stîmă la cunoștință on. public din
loc și provincie, că și-a provăzut și mărit ate-
lierul de măsurit cu puteri de muncă corespun-
zătoare cerințelor de azi.

Primește totfelul de lucrări pentru zidiri și
mobile, precum și reparări cu prețuri convenabile
și pe lângă serviciu prompt și conștiințios.

Mare magazin de tot felul de mobilă pregătite
din materialul cel mai excelent uscat dela cele
mai simple până la cele mai luxoase.

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII.

FONDATA IN ANUL 1887.

Centrala: Arad, Calea Arhiducelui Iosif, Nr. 1—2, casele proprii (vis-à-vis de primărie.)

Filiale: în Șiria (Világos), Chișineu (Kisjenő) și Boroșineu (Borosjenő).

Capital societar . . . . 2,500.000.— Cor.
Fond de rezervă . . . . 2,000.000.— Cor.
Depuneri spre fructificare 14,000,000.— Cor.
Circulațiunea anuală . 350,000.000.— Cor.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere
și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni
de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar
pentru depunerile elocate pe timp mai îndelungat
de trei luni de zile, după mărimea sumei de-
puse: plătește deponenților 4½% și 5% interese
fără de nici o detrageră.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari
eliberează libele.

Acordează împrumuturi hipotecare pe case
de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Escontează cambii și acordează credite cam-
biale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

După toate depunerile contribuția (darea) de
interese o plătește institutul separat.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1910. 30 Octombrie		1911. 22 Octombrie 29 Octombrie	
ACTIV			
172 499 479	121 656 479 Rezerva metalică aur	221 989 802	221 596 577
438 423	50 843 000 „trate aur	274 798	260 227
121 281 798	Argint și diverse monete	173 732 520	177 474 984
32 600 058	Portofoliu român și străin	18 486 609	17 524 020
11 999 862	*) Impr. pe ef. publice	11 934 111	11 934 111
14 644 896	„ în cont curent	17 696 577	17 696 577
3 044 621	Efectele capitalului social	4 227 621	4 227 621
6 002 088	Efectele fondului de rezervă	6 059 004	6 071 021
719 237	„ „ amort. imob. și mașin. de imprim.	779 361	780 166
752 167	Imobile	718 533	805 973
110 274 050	Mobilier și mașini de imprimerie	114 448 800	114 516 170
29 801 471	Cheltuieli de administrație	25 167 931	29 891 369
50 867 316	Depozite libere	74 571 594	70 783 415
554 925 465	Conturi de valori	669 887 314	673 502 230
	Conturi curente.		
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
28 682 744	Fond de rezervă	30 763 061	30 763 062
4 300 540	Fondul amort. imobil. mobil. și mașin. imprim.	4 614 728	4 614 728
366 841 600	Bilete de bancă în circulație	470 737 831	473 864 891
2 341 543	Profit și Pierdere	2 446 951	2 446 952
1 686 103	Dobânzi și beneficii diverse	1 553 191	1 678 241
110 274 050	Depozit de retras	114 448 851	114 516 170
28 798 885	Conturi diverse, sold	33 322 698	33 678 193
554 925 465		669 887 314	673 502 230
	Scomptul 5%		
	*) Dobânda 5 1/2%		

VINURI

vechi și noi de vândut

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarii de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea**, căci trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb K — 68
Rizling — 70. Roșu — 94.

Vinuri din anul 1910: Carbenet K — 70 litru. Șiller K — 54. Rizling K — 52. Rizling și Ruje amestecat K — 52 litru.

Vin din anul 1911 K — 48 litru.

Vinul să expedieză cu rambursă dela 50 lei în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru calitatea vinului garantez.

Petru Benea

propr. și neg. de vinuri

Világos (Arad)

Cel mai mare magazin de blănărie

ILIE ȘTEFLEA

Sibiu — Nagyszombat, Grosser Ring Nr. 18.

Premiat la expoziția de modă cu Medalia de aur.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie **bogatul asortiment de blănărie** cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie, — manșoane, boabe de căciuli pentru domni și doamne ultima modă și lucrate cu gust.

Prețuri ieftine. — Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințos. Numai marfă bună și execuție de I-ii rang.

Stefan Fekesházy

Institut de văpsitorie de haine și curățătorie chimică.

Bistrița, Fötér 17. Lângă Primărie.

Primește: curățiri lucioase și fine, curățiri de trusouri, albituri de desupt, de masă și albituri de pat; perdele și orice lucrări de branșă aceasta cu prețuri foarte ieftine.

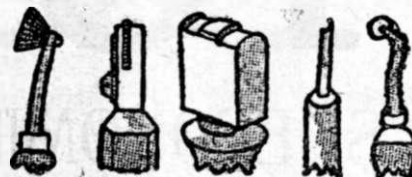
Curățire și vopsitorie chimică

de totfelul de haine pentru bărbați și femei, pardesii și jachete fără ale desface; apoi materii de mobile, perdele dantele și altele. Execuție promptă. Prețuri foarte moderate.

IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lörincz-u. 50.

Recomandă *pantofarilor și ciobotarilor* precum și *pielarilor* unelte de branșe, calitate bună, prețuri moderate. — Comersanților se dă rabat. — Catalog gratuit și francat.

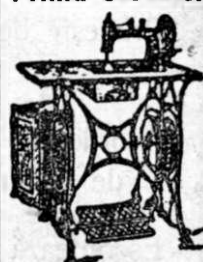
Johann Seibel

strungărie artistică aranjată pe puter de mașini în
Brașov, Strada Lungă No 27.

Pregătește și ține în depozit dopuri și pipe pentru buți, de cea mai bună calitate, apoi dacuri, bile și popice pentru biliard și popicarie precum și totfelul de *picioare pentru masă*, pelângă prețurile cele mai moderate. Celor ce cumpără a doua oară li-se dă rabat. — Lucrări de ornament. —

Prima calitate.

Mașini de cusut „Singer” calitate bună, pentru femei cu 30 fl., (karikahajós) tot pentru femei 42 fl., centralbobin 47 fl., cu 5 cutii din oricare soi 55 fl., cu luntre scufundătoare (sülyesztő karikahajós) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adăvrat decor pentru casă cu 65 fl., precum și biciclete cu 52 floreni, pe lângă garanție de 5 ani — livrează:

KRAUSZ HENRIK,

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40.

Resinzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

BRAUN ANTAL

fabricant de instrumente muzicale în

Temesvár. Centr., Strada Prinz Eugen No. 14.

(Casa proprie)

Cel mai mare și mai ieftin izvor de cumpărare în Ungaria de sud

în

instrumente: de alamă, lemn, de suflat, cu coarde și instrumente de bătut

precum și părțile constitutive a acestora. — Reparațiile se execută artistic.

Prețuri moderate.

Instrumente vechi se cumpără sau se schimbă. Export în mic și mare.

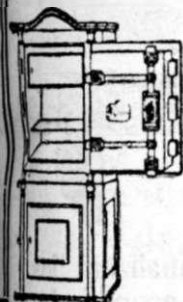
Fabrica budapestană de casse de bani

Gelléri și Schuller

BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul
orășenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de
honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

Efectuiază casse de
bani, libere contra
focului și spargerilor,
casse pancelate
pentru păstrarea do-
cumentelor.

Catalog gratuit și
franco.

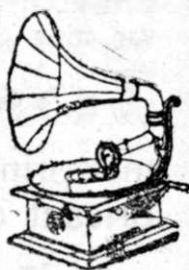

Anunțuri

primește admi-
nistrația »Tribu-
nei«, pe lângă
prețurile cele
mai moderate.

Nici o fabrică de gra-
mafoane și cufoane nu
poate să lifereze mai
ieftin ca

Reich Aladár,

atelier de instrumente muzicale.

Budapest, VIII., Népszínház-u. 27 T.

Catalog gratuit.

Wzkovits Gerson, Budapesta, IX.,

Strada Tompa No 14.

Dulapuri de gheață

la cari e necesară gheață
puțină, preparate pen-
tru măsurarea vinului și
a berei, conduse la
pregătirea berei și pen-
tru scurs, în prețuri mo-
derate și serviciu prompt.
Întreprindere de accesorii
la fabricarea zodei, sticle
de Bohemia, sirup de
smeură, lămâi și ananas,
alabastru și praf de li-
monadă ș. a. Comandele
se efectuează prompt și
cu prețuri convenabile.

Schuster Hans, hărăgar

Szászváros, Korház-utca.

Primește spre efectuare: instrumente de fabricare de spirt, cognac
liquor, țuică și instrumente de a condensa acestea. Mare maga-
zină. Tot felul de

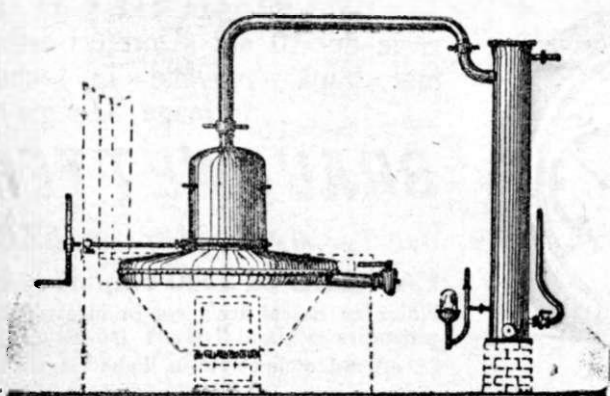
instrumente și lu-
muri necesare la fa-
bri. Vase de aramă
roșie pentru hote-
luri, birturi etc. Vase
de fier cafea, vase
de spălat și curățit.

Primește montarea
și repararea

Mașinilor articulate

pe lângă prețuri mo-
derate Comandele

se execută prompt.

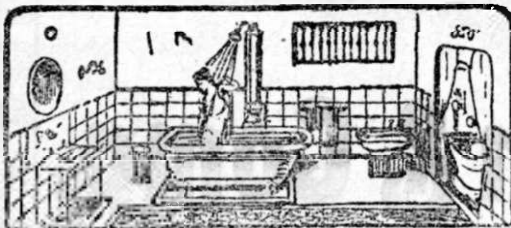
EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriză de instalațiuni

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la
edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase
pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele.
Specialist în apaducte la case, canalizări,
conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de totfelul
dela 3 coroane în sus. — —
Engrosiștilor li-se dau rabat.
Depozit bogat în vâni de
scăldat, cămine, closete etc.
Serviciu conștiințios. Prețuri
moderate. Reparație promptă.

Damele cari voiesc să fie svelte,
încerce corsetele mele
„Neuester Schnitt”
necesare la costumele »Princes«
și »Directoire«.

CORSETE

după măsură, precum și reparaturi
se fac în acuratețe.

Gustav Zimmermann

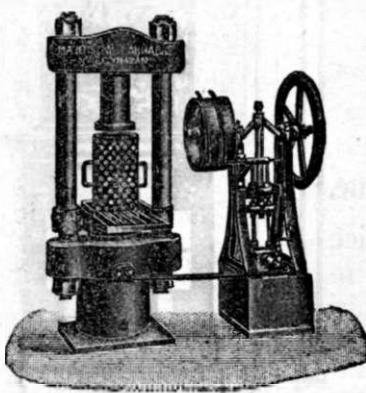
Sibiu—Nagyszeben,

Grosser-Ring, 1. în etaj.

Májerszky Barnabás

fabricant de mașini

in Nyiregyháza.

Fabrichează după o experiență bogată
ca specialitate

prese de olei mânate cu apă.

Plua de olei, construcție simplă ori
complicată. Prăjitori de olei pentru
încălzire cu aburi ori foc. Teasc pentru
sâmburi de bostan. Mașini pentru per-
fecționarea oleiului și aranjamentul com-
plect pentru fabricarea oleiului. Unelte
de melișat floarea soarelui, ș. a.

Exportul până acum în 237 uzine.

Vilhelm Connerth

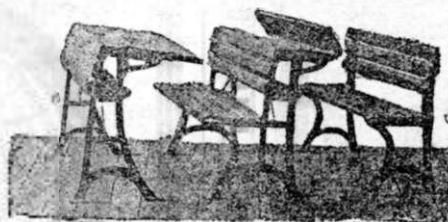
NAGYSZEBEN—HERMANSTADT, Elisabethgasse 53.

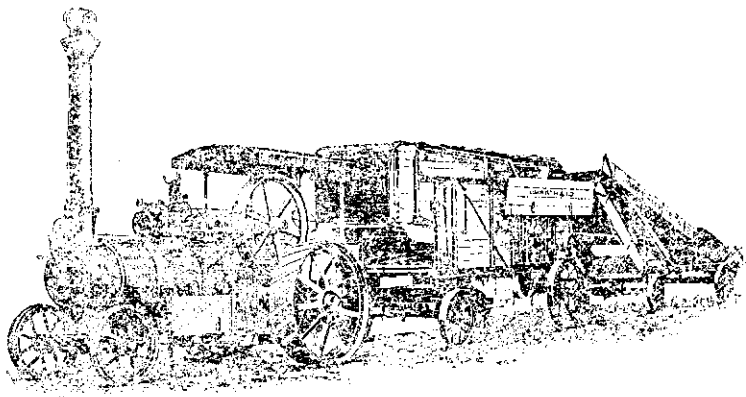
Fabrică după diferite
sisteme:

bănci de școală

conform celor mai
moderne cerințe igie-
nice, pregătește apoi

bănci și scaune pentru biserici; table de școală; rame
pentru hărți; rame pentru desemn și dulapuri pentru
școală. Catalog ilustrat la dorință trimite gratuit și franco.

Umrath & Comp.

Budapest, V., Váci-körút 60.

Își recomandă fabricațiile sale și anume:

Locomotive de drum de sine umblătoare de 6, 8 și 10 HP.

Locomobile de 3—200 HP pentru scopuri economice și industriale.

Mașine de treerat (îmblătit) cu putere de vapor, motorică, minaj cu cai și cu mâna; mai departe: pluguri, grape, tăvăluguri, triore.

Mașine de sămănat.

Vânturători.

Batoze de curățit porumb.

Tocători de paie și nutreț.

Mașine de tăiat siecle.

Tumbe de stropit cu suc de gunoi în executarea cea mai bună, cu prețuri moderate și condițiuni favorabile de solvire.

Catalog de prețuri românesc trimitem gratis și franco. Corespondență română.

Mașine de cosit și secerat.

Zdrobitori de struguri.

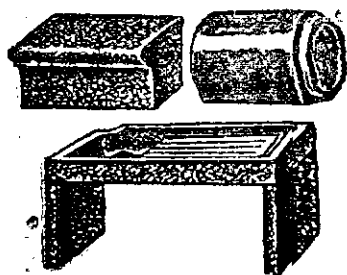
Prese de struguri.

Morișche de uruit.

Pompe de fântâni și

Edificare ieftină!

Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu e brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului, ori alte materii.

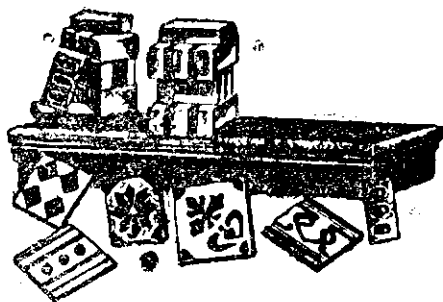

Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de terase, acoperiș fa-cement, învălituri de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate: de cement, pietri de edificiu, țigle, columnne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips, var stins ș. a. — *Prețuri curente trimit gratuit.*

Iosif Simics

Întreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement și pierte.

Nr. telefonului:
246.

(Casa proprie)
LUGOȘ,
Str. Buziaș 37.

Traian Turturean

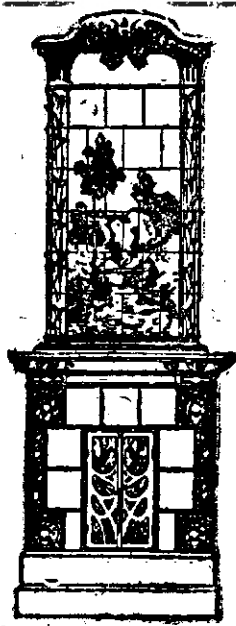
lăcătuș artistic și de edificii

Bistrița — Besztercze.

10% economie la comande
— de lucrări artistice. —

Lucrătoare aranjată cu mașini moderne.

Atențiune la cuptoarele economice de bucătărie vestite în Transilvania. — Catalog și desemnări să trimit la cerere.

Mare depozit de cuptoare.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că în (Cluj) Kolosvár, Monostori-u. 7, am deschis un **mare magazin** înregistrat și provăzut cu **cuptoare din țară și străinătate**, unde se află în depozit permanent cuptoare moderne de majolică stil secesion și cuptoare de olane Daniel, precum și căminuri și cuptoare de bucătărie.

Atrag atenția publicului asupra depozitului meu model, asigurând-ul totodată despre calitatea perfectă ale articolelor și prețurile cele mai solide.

Așteptând binevoitorul sprijin sunt cu deosebită stimă:

Tamásy József,
Kolozsvár.

KUN ENDRE,

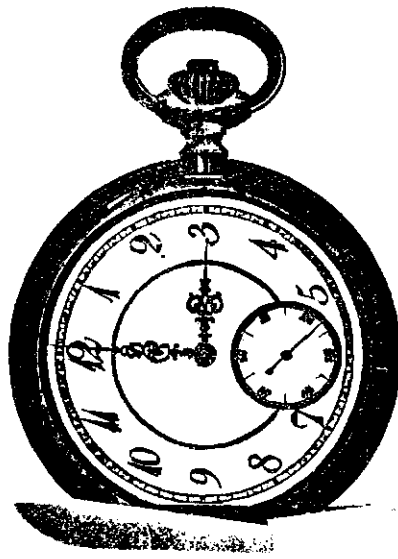
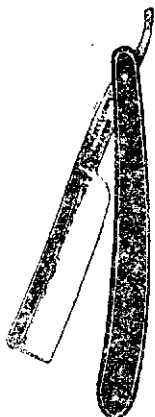
atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.

SZATMÁR,

casa-Lóvay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barblerilor le socotesc taxa numai pentru 5.

Cele mai bune

orologioare

— cele mai solide și cele mai după modă —

juvaeriale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă că che-zăgie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează ză cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

CATALOG cu 2000 chipuri se trimite **GRATUIT.**

Notez că numai acela vor primi catalogul gratuit care îl cer cu provocare la ziarul Tribuna. (ad. scriu că a cerut anunțul în Trib.) Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.